

2023:19

KUNSKAP OM VÅLD AVGÖRANDE FÖR RÄTT BEMÖTANDE

Slutredovisning av uppdraget att identifiera kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov hos yrkesverksamma som möter våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, november 2023

Rapport 2023:19

Dnr: ALLM2022/171

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Avdelningschef Berit Jernberg

Telefon 031-392 90 54

INNEHÅLL

Förord	4
Sammanfattning	5
Bakgrund	6
Uppdraget.....	6
Utgångspunkter	6
Avgränsningar och inriktning	9
Genomförande av uppdraget	11
Dokumentstudier.....	11
Intervjustudie.....	12
Nationell enkät riktad till kommuner	12
Kompletterande dialogmöten och intervjuer	13
Resultat.....	14
Kunskapsluckor om mäns våld mot kvinnor	14
Utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor	20
Tillgång till utbildning om mäns våld mot kvinnor.....	23
Styrning av arbetet mot mäns våld mot kvinnor	34
Övriga resultat.....	37
Analys och slutsatser.....	38
Identifierade kunskapsluckor och utbildningsbehov	38
Betydelsen av styrdokument	39
Betydelsen av specialiserad verksamhet	39
Behov av ett långsiktigt arbete	40
Förslag på åtgärder	43
Jämställdhetsmyndighetens förslag.....	43
Referenslista.....	44

FÖRORD

I mars 2017 meddelade regeringen att det skulle göras en förändring av högskoleförordningen (1993:100). Ett nytt obligatoriskt kunskapsmål skulle införas i några centrala grundutbildningar till yrken som innebär möten med våldsutsatta kvinnor och barn. Sedan mitten av 2018 är kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer obligatoriskt i fysioterapeutexamen, juristexamen, läkarexamen, psykologexamen, sjuksköterskeexamen, socionomexamen och tandläkarexamen. Samma kunskapsmål har också förts in i tandhygienistexamen (2019). Motsvarande kunskapsmål saknas dock i centrala grundutbildningar utanför högskola och universitet till yrken som likväl innebär möten med våldsutsatta kvinnor och barn. Det gäller exempelvis undersköterskor, vårdbiträden, stödassistenter, skötare, behandlingspedagoger, behandlingsassistenter och socialpedagoger.

Tillgång till utbildning är nödvändigt för att stärka arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Detta gäller i allra högsta grad även de yrkesgrupper som möter människor i särskilt utsatta livssituationer exempelvis kvinnor och flickor med funktionsnedsättning, kvinnor med skadligt bruk och beroende, utrikes födda kvinnor och flickor, äldre kvinnor, hbtqi-personer, kvinnor och flickor tillhörande minoritetsgrupper samt kvinnor och flickor i ekonomisk utsatthet.

Genom denna rapport belyser Jämställdhetsmyndigheten kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor hos yrkesverksamma som möter våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer. Myndigheten lämnar även förslag på hur identifierade behov kan tillgodoses samt hur fler yrkesgrupper skulle kunna er hålla utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Ambitionsnivån behöver höjas vad gäller kunskaper om mäns våld mot kvinnor i fler centrala grundutbildningar. Samtidigt är det avgörande att prioritera former för kunskaps- och metodstöd som kan integreras i befintliga verksamheter och komma till nytta i praktiken inom kommuner och regioner.

Lena Ag
Generaldirektör, Jämställdhetsmyndigheten

SAMMANFATTNING

Denna rapport är Jämställdhetsmyndighetens återrapportering av regeringsuppdraget i vårt regleringsbrev att identifiera kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer hos yrkesverksamma som möter våldsutsatta. I rapporten redogör Jämställdhetsmyndigheten för identifierade kunskapsluckor och utbildningsbehov. Dessutom beskriver vi tillgången till utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt förutsättningar för kompetensförsörjning och -utveckling inom området. Avslutningsvis lämnar Jämställdhetsmyndigheten förslag på åtgärder för att säkerställa att fler yrkesverksamma som möter våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer får de kunskaper som de behöver.

Undersökningens resultat visar att kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer varierar stort. Det finns dock behov av såväl grundläggande som fördjupande utbildning inom området. Flera av de kunskapsluckor som identifierats gäller våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer såsom äldre kvinnor, flickor och kvinnor med funktionsnedsättning samt hbtqi-personer.

För att stärka yrkesverksammans kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer lämnar Jämställdhetsmyndigheten följande förslag på åtgärder:

- Att Skolverket får i uppdrag att, i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten, se över möjligheten att inkludera kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i relevanta grundutbildningar inom gymnasieskolan och Komvux, med särskilt fokus på vård och omsorg.
- Att Myndigheten för yrkeshögskolan får i uppdrag att, i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten, se över de befintliga föreskrifterna för tandsköterska, stödpedagog inom funktionshinderområdet, socialpedagog och specialistundersköterska inom vård och omsorg av äldre, i syfte att inkludera kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.
- Att Myndigheten för yrkeshögskolan får i uppdrag att fördela riktade statsbidrag i syfte att stimulera kursutbud om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer inom yrkeshögskolorna.
- Att Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag att tillsammans med NCK komplettera webbstödet för lärosäten, för att anpassa det till fler utbildningsanordnare.
- Att Kvinnofridslinjen, vid NCK, ges förutsättningar att i högre utsträckning ha möjlighet att möta både yrkesverksammans och våldsutsattas behov av stöd.

BAKGRUND

Denna rapport redogör för identifierade kunskapsluckor och utbildningsbehov och beskriver tillgången till utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt förutsättningar för kompetensförsörjning och -utveckling inom området. Jämställdhetsmyndigheten lämnar även förslag på åtgärder och rekommendationer för att tillgodose identifierade behov och säkerställa att fler yrkesverksamma som möter våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer får kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Uppdraget

I regleringsbrev för 2022 fick Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att identifiera eventuella kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer hos yrkesgrupper som möter våldsutsatta.¹ Uppdraget omfattar alla målgrupper och typer av våldsutsatthet som ingår i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.² Uppdraget ska särskilt belysa kunskapsluckor hos yrkesgrupper som möter människor som av olika skäl befinner sig i en utsatt situation. I uppdraget ingår även att vid behov lämna förslag på åtgärder. Jämställdhetsmyndigheten ska i uppdraget beakta kunskap från uppdraget Socialstyrelsen fick 2018 att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer.³ I och med ändring av regleringsbrevet förlängdes uppdragstiden till och med den 30 november 2023.

Utgångspunkter

Uppdrag att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor

År 2018 fick Socialstyrelsen i uppdrag att samordna en särskild satsning för att erbjuda medarbetare inom socialtjänsten utbildning om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor. Utbildningen skulle utgå från de behov som bland annat påtalats i #metoo-upprop från utsatta grupper som socialtjänsten möter och de behov som finns kopplat till våld och sexuella övergrepp riktade mot bland andra äldre kvinnor.⁴

I slutredovisningen av uppdraget konstaterar Socialstyrelsen bland annat att uppdraget har inneburit stora möjligheter att ge ökad uppmärksamhet åt några av de grupper av flickor och kvinnor som är mest utsatta för våld och i behov av ett likvärdigt bemötande

---

¹ [Regleringsbrev 2022 Myndighet Jämställdhetsmyndigheten - Ekonomistyrningsverket \(esv.se\) A2021/02396, A2021/02318 \(delvis\), A2022/00843, se även Regleringsbrev 2023 Myndighet Jämställdhetsmyndigheten - Ekonomistyrningsverket \(esv.se\) A2022/01653, A2022/01607 \(delvis\).](#)

² Regeringens skrivelse.2016/17:10. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

³ Socialstyrelsen (2019) *Redovisning av uppdrag att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.*

⁴ Ibid.

inom socialtjänsten och vården i övrigt. Tack vare att det redan fanns en organisation av samverkande myndigheter⁵ har flera viktiga insatser kunnat genomföras. Samtidigt konstateras att det finns en gräns för vad den befintliga organisationen kan absorbera och att mer långsiktiga uppdrag inom området skulle öka möjligheten för myndigheter att jobba uthålligt och kontinuerligt med insatser vilket också skulle möjliggöra en bättre implementering av de insatser som genomförs. Vikten av långsiktighet gäller inte minst i arbetet med särskilt utsatta grupper.⁶

Istanbulkonventionen

År 2011 antogs Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, även kallad Istanbulkonventionen. Sverige ratificerade den 2014 och den trädde i kraft samma år. Istanbulkonventionen kräver att stater som anslutit sig till konventionen ser till att yrkesverksamma som kommer i kontakt med brottsoffer eller förövare ska ha utbildning om att förebygga och upptäcka våld, jämställdhet mellan kvinnor och män, brottsoffrens behov och rättigheter samt om att förebygga sekundär viktigmisering.⁷

I den granskning av Sveriges åtaganden enligt konventionen, som genomfördes 2019 av Europarådets expertgrupp om våld mot kvinnor (GREVIO), rekommenderas de svenska myndigheterna att granska centrala policydokument och policymaterial, inklusive utbildningsmaterial, för att se till att specifika former av våld mot kvinnor och flickor behandlas utan att stigmatisera och diskriminera de kvinnor och flickor som utsätts. GREVIO gör även en stark uppmaning till de svenska myndigheterna att för all socialtjänstpersonal införa systematisk och obligatorisk grundläggande utbildning och fortbildning om alla former av våld som omfattas av Istanbulkonventionen.⁸

Vidare uppmanar GREVIO starkt de svenska myndigheterna att se till att det inom lokala myndigheter inklusive socialtjänst, samt regionala myndigheter, *”finns en större medvetenhet om och kulturell lyhörighet för den speciella situation som kvinnor som tillhör nationella minoriteter i Sverige och som har blivit utsatta för könsrelaterat våld befinner sig i”*. Syftet med denna ökade medvetenhet måste vara att kunna särskilt ge samiska och romska kvinnor i Sverige lämpligt stöd som är anpassat efter deras kulturella och traditionella särdrag.⁹

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Regeringen beslutade 2016 om en sektorsövergripande nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin inkluderar frågor om hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Strategin har fyra målsättningar varav den fjärde är förbättrad kunskap och metodutveckling.

---

⁵ De myndigheter som avses är Socialstyrelsen, länsstyrelserna, Jämställdhetsmyndigheten och NCK.

⁶ Socialstyrelsen (2019) *Redovisning av uppdrag att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor*.

⁷ Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, 2011 Istanbul, Turkiet.

⁸ GREVIO/Inf (2018)15, *Bilaga 1, Förteckning över GREVIO:s synpunkter och förslag*.

⁹ Ibid.

Med det avses kunskap om mäns våld mot kvinnor hos allmänheten samt berörda yrkesgrupper och beslutsfattare på alla samhällsnivåer, liksom utveckling av metoder och arbetssätt för att motverka våldet genom forskning, utvärdering och uppföljning.¹⁰

Inom ramen för den nationella strategin har det tagits fram ett åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023. I åtgärdsprogrammet är särskild sårbarhet såsom funktionsnedsättning, äldre, utrikes födda kvinnor, hbtqi, skadligt bruk och beroende och ekonomisk utsatthet prioriterade områden.¹¹

Statskontorets analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin

Statskontoret har på uppdrag av regeringen följt upp och analyserat relevanta myndigheters arbete med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. I Statskontorets rapport från 2021 konstateras att myndigheter bedriver mest arbete med den fjärde målsättningen i strategin om förbättrad kunskap och metodutveckling. Samtidigt är en central iakttagelse och slutsats att kunskapskedjan inom området mäns våld mot kvinnor behöver fungera bättre. Många myndigheter arbetar med att ta fram och sprida kunskap inom området, men Statskontoret bedömer att det råder brist på utvärderade förebyggande metoder och arbetssätt inom området. Statskontoret bedömer också att det behövs bättre insatser och ett mer konkret stöd för att kunskapen ska komma till praktisk användning bland yrkesverksamma inom framför allt kommuner och regioner och bidra till att förbättra och förändra arbetssätt i verksamheterna. Det är inte effektivt att så många myndigheter arbetar med att sammanställa och sprida kunskap, samtidigt som det finns kunskapsluckor och behov av helt ny kunskap när det gäller effektiva metoder och arbetssätt. Det är inte heller effektivt att sammanställa och sprida kunskap när det finns brister i den kapacitet kommuner och regioner har att ta emot och använda nya kunskaper.¹²

Generella förutsättningar för kompetensförsörjning inom vård- och omsorg

Kommuner och regioner kommer ha stora kompetensutmaningar de kommande tio åren. Kommuner och regioner, inklusive privata utförare, behöver anställa 410 000 personer inom välfärden på grund av demografins utveckling och pensioneringar fram till 2031 – om ingenting förändras.¹³ Undersköterskor och vårdbiträden, som är de största personalgrupperna inom vård och omsorg, är mycket efterfrågade yrkesgrupper, framför allt i kommuner. Inom kommunal verksamhet kommer det exempelvis att behövas drygt 35 000 fler undersköterskor fram till år 2040.¹⁴ I den senaste Arbetskraftsbarometern från SCB rapporterar samtidigt arbetsgivare brist på såväl nyexaminerad som yrkeserfaren personal med vård- och omsorgsutbildning på gymnasial nivå.¹⁵

---

¹⁰ Regeringens skrivelse.2016/17:10. En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

¹¹ Regeringskansliet (2021) *Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2021–2023*.

¹² Statskontoret (2021) *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin. Rapport 2021:3*.

¹³ SKR (2022) *Välfärdens kompetensförsörjning. Personalprognos 2021–2023 och hur välfärden kan möta kompetensutmaningen*.

¹⁴ Regeringens proposition 2020/21:175, *Stärkt kompetens i vård och omsorg – reglering av undersköterskeyrket*.

¹⁵ SCB (2022) *Vilka utbildningar ger jobb? Arbetskraftsbarometern 2022*.

Konkurrensen om arbetskraften på hela arbetsmarknaden är hård. Förutsättningarna varierar dessutom över landet, i sex av tio kommuner minskar personer i arbetsför ålder samtidigt som behoven av välfärd ökar. Sveriges kommuner och regioner (SKR) bedömer att kommuner och regioner behöver förändra arbetssätt och ta tillvara och utveckla de befintliga medarbetarna för att minska behoven av fler anställda. Att hitta rätt kompetens är den största utmaningen kommuner och regioner står inför, enligt SKR.¹⁶

Äldreomsorgen är ett tydligt exempel på situationen som beskrivs ovan. Det är också ett område med stor relevans för jämställdhetspolitiken. Kvinnor utgör över 70 procent av brukarna och 90 procent av de som arbetar inom sektorn. De neddragningar som skett inom äldreomsorgen under många år har därför i stor utsträckning drabbat kvinnor. Sjukskrivningarna har ökat och kompetensen minskat.¹⁷

Fram till 2031 kommer de som är 80 år eller äldre öka med nästan 50 procent. Det innebär enligt personalprognoser från SKR att äldreomsorgen behöver öka antalet anställda med omkring 31 procent – 58 500 personer. Ungefär lika många anställda förväntas gå i pension under perioden. Även hälso- och sjukvården behöver öka påtagligt. Det innebär att äldreomsorgen sammantaget behöver anställa 111 000 personer. Samtidigt ökar personer i arbetsför ålder och därmed antalet sysselsatta inte tillräckligt under kommande tioårsperiod. Ungefär hälften av ökningen av sysselsatta behöver välja jobb inom vård och omsorg i kommuner eller hälso- och sjukvård i regioner till följd av demografin. Bara äldreomsorgen behöver en tredjedel av ökningen av sysselsatta.¹⁸

Nationella satsningar på kompetensförsörjning inom äldreomsorgen visar på utmaningar. Exempelvis visar Socialstyrelsens redovisning av äldreomsorgslyftet 2021 att nästan 70 procent av de kommuner som rekviderat medel för kompetensutveckling av personalen har återbetalat medel. Orsaker till att kommunerna inte förbrukade medlen var bland annat svårigheten att hitta vikarier inom den kommunala äldreomsorgen, dels att fylla upp för medarbetare som studerar deltid. Andra orsaker till låg förbrukningsgrad var i likhet med föregående år exempelvis brist på utbildningsplatser och brist på efterfrågan från personal, samt i vissa fall personalens bristfälliga kunskaper i svenska språket.¹⁹

Avgränsningar och inriktning

I Jämställdhetsmyndighetens arbete med att identifiera kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov hos yrkesgrupper som möter våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer har följande utsatta grupper inkluderats:

- Flickor och kvinnor med funktionsnedsättning
- Äldre kvinnor
- Flickor och kvinnor med skadligt bruk och beroende

---

¹⁶ SKR (2022) *Välfärdens kompetensförsörjning. Personalprognos 2021–2023 och hur välfärden kan möta kompetensutmaningen.*

¹⁷ Jämställdhetsmyndigheten (2023) *Steg framåt och nya utmaningar – resultatrapporten 2023.*

¹⁸ SKR (2022) *Välfärdens kompetensförsörjning. Personalprognos 2021–2023 och hur välfärden kan möta kompetensutmaningen.*

¹⁹ Socialstyrelsen (2022) *Redovisning av Äldreomsorgslyftet 2021 (S2020/05025/SOF, S2021/00338).*

- Utrikes födda flickor och kvinnor
- Hbtqi-personer
- Flickor och kvinnor i ekonomisk utsatthet
- Flickor och kvinnor tillhörande minoritetsgrupper

Samtliga grupper, med undantag för kvinnor tillhörande minoritetsgrupper, är särskilt omnämnda i regeringens åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021–2023.²⁰ Flickor och kvinnor i minoritetsgrupper har inkluderats i uppdraget mot bakgrund av den granskning av Sveriges åtaganden enligt Europarådets konvention mot våld mot kvinnor, Istanbulkonventionen²¹, som genomfördes av Europarådets expertgrupp om våld mot kvinnor, GREVIO, 2019.²²

Med undantag för gruppen äldre kvinnor har ingen åldersavgränsning gjorts i undersökningen. Således ingår både barn och vuxna i de flesta grupper som inkluderats i uppdraget även om barn och unga inte utpekats särskilt.

De yrkesgrupper som Jämställdhetsmyndigheten valt att fokusera på i uppdraget är i första hand yrkesverksamma som saknar högskoleutbildning och i regel har gymnasial utbildning inom vård- och omsorg eller utbildning inom hälso- och sjukvård eller socialt arbete inom yrkeshögskolan, så som exempelvis:

- Undersköterskor, vårdbiträden, stödassistenter och skötare
- Behandlingspedagoger/behandlingsassistenter och boendestödare
- Socialpedagoger, stödpedagoger
- Tandsköterskor

Fokus är således yrkesgrupper som inte omfattas av examensmålet om kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, som införts för ett antal grundutbildningar inom högskola och universitet.²³

Utöver att identifiera kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov har Jämställdhetsmyndigheten även valt att titta på förutsättningar för långsiktig kompetensförsörjning och -utveckling inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Bakgrunden till det är slutsatserna i Statskontorets analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin samt kunskaperna från Socialstyrelsens tidigare uppdrag om utbildningsinsatser inom området för socialtjänstens personal, men även de generella förutsättningar för kompetensförsörjning inom vård- och omsorg som beskrivits ovan. Därför har också verksamhetsledning som ansvarar för kunskaps- och metodutveckling liksom möjliga utbildningsanordnare för relevanta yrkesgrupper inkluderats i kartläggningen.

---

²⁰ Regeringskansliet (2021) *Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2021–2023*.

²¹ Europarådets fördragsserie – nr 210, *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet*.

²² GREVIO/Inf(2018)15, Bilaga 1, Förteckning över GREVIOs synpunkter och förslag.

²³ Yrkesgrupper som numera får utbildning om mäns våld mot kvinnor i sin grundutbildning är läkare, sjuksköterskor, psykologer, jurister, socionomer, fysioterapeuter, tandläkare och tandhygienister.

GENOMFÖRANDE AV UPPDRAGET

För att identifiera kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, men även undersöka förutsättningar för långsiktig kompetensförsörjning och -utveckling har Jämställdhetsmyndigheten valt att inkludera flera olika typer av underlag. Vi har gjort dokumentstudier, genomfört en intervjustudie, gjort en enkätundersökning samt genomfört kompletterande dialogmöten och intervjuer.

Dokumentstudier

Jämställdhetsmyndigheten har, i enlighet med skrivningarna i uppdraget, beaktat kunskap från uppdraget Socialstyrelsen fick 2018 att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer.²⁴ Då utbildningsinsatserna i Socialstyrelsens uppdrag 2018 i hög grad utgick från behov som påtalats i #metoo-upprop från grupper i särskilt utsatta livssituationer, har Jämställdhetsmyndigheten gått igenom dokumentation från tidigare myndighetsdialoger som förts med ett antal av dessa #metoo-upprop.²⁵

Jämställdhetsmyndigheten har i genomförandet av uppdraget haft som ambition att ta vara på kunskaper som inhämtats genom andra närliggande regeringsuppdrag såsom Myndigheten för delaktighet (MFD) uppdrag om att förebygga och bekämpa våld mot personer med funktionsnedsättning.²⁶

Även bredare underlag har inkluderats i de dokumentstudier som genomförts i uppdraget. Det gäller exempelvis Statskontorets analys av centrala myndigheters arbete med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor²⁷ och rapporter om förutsättningar för kompetensförsörjning inom vård och omsorg.²⁸

Dokumentstudier har även genomförts av ett urval av kommunala och regionala styrdokument för arbetet med mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Inhämtade underlag från enskilda yrkeshögskolor och förstudier inom satsningar så som Yrkesresan²⁹ är andra exempel på underlag som inkluderats i uppdragets dokumentstudier.

---

²⁴ Socialstyrelsen (2019) *Redovisning av uppdrag att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor*.

²⁵ Företrädesvis dokumentation och minnesanteckningar från dialoger med upprop så som #slutvillkorat, #intedinhora, #sladavorattill och #utanskyddsnet.

²⁶ Myndigheten för delaktighet (2023) *Att förebygga och bekämpa våld mot personer med funktionsnedsättning – Samhällets kunskap, åtgärder och insatser*.

²⁷ Statskontoret (2021) *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin. Rapport 2021:3*.

²⁸ Se exempelvis SKR (2022) *Välfärdens kompetensförsörjning. Personalprognos 2021–2023 och hur välfärden kan möta kompetensutmaningen*, Socialstyrelsen (2021) *Kompetens i LSS-boenden* och Jämställdhetsmyndigheten (2023) *Så ska fler välja jobb i välfärden*.

²⁹ [Yrkesresan | SKR](#).

Intervjustudie

Jämställdhetsmyndigheten gav Ramboll Management Consulting (Ramboll) i uppdrag att genomföra en intervjustudie i form av 20–25 fokusgruppsintervjuer med respondenter från i första hand kommuner och regioner. Intervjustudien kom slutligen att omfatta totalt 24 fokusgruppsintervjuer med 77 respondenter bestående av:

- *Yrkesverksamma som möter brukare/patienter/klienter* inom kommunala verksamheter samt hälso- och sjukvård (exempelvis biståndsbedömare, socialsekreterare, stödassistenter, och annan omsorgspersonal inom äldreomsorg, funktionshinderverksamhet och beroendevård)
- *Chefer* (huvudsakligen enhetschefer inom kommunal vård- och omsorg)
- *Strateger samt konsultativa och samordnande funktioner* inom kommuner och regioner (exempelvis utvecklingsledare, konsultativa psykiatrisjuksköterskor, kvinnofridssamordnare)
- *Företrädare från kommunala och regionala kompetenscentrum* inom området våld i nära relationer (exempelvis utbildare, verksamhetsansvariga, forskningsledare)
- *Företrädare från den myndighetsgemensamma arbetsgruppen* för uppdraget att ge kompetensstöd för arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (Socialstyrelsen, Nationellt centrum för kvinnofrid, Barnafrid, Länsstyrelsen, Jämställdhetsmyndigheten)

Syftet med intervjuerna var att identifiera kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer samt att undersöka förutsättningar för långsiktig kompetensförsörjning i kommuner och regioner. Intervjustudien kan kategoriseras som en fallstudie. Resultatet av studien är inte generaliserbart, men ger en bild av kunskapsluckor och utbildningsbehov inom området, liksom några centrala förutsättningar för långsiktig kompetensförsörjning, så som det uppfattas av studiens respondenter.

Nationell enkät riktad till kommuner

Under mars och april månad 2023 distribuerades en enkät till samtliga kommuner i Sverige på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten. Enkäten togs fram av Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna i samverkan utifrån uppdrag om att följa upp och analysera utvecklingen av arbetet med det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Samråd kring enkäten har skett med SKR enligt SFS 1982:668.

Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna har för avsikt att genomföra enkäten återkommande. Enkäten är utvecklad som ett verktyg för analys, uppföljning och utveckling av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och utgör en del av uppföljningen av jämställdhetspolitiken. Den utgör samtidigt underlag för det aktuella regeringsuppdraget om att identifiera eventuella kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer hos yrkesgrupper som möter våldsutsatta.

Enkäten distribuerades till samtliga 290 kommuner och besvarades av 219 kommuner, vilket innebär en svarsfrekvens om 76 procent.

Enkäten består av 24 frågor inklusive bakgrunds- och utvärderingsfrågor, plus följdfrågor för några av frågorna. Frågorna i enkäten sorteras inom fyra övergripande frågeområden:

- Organisation och styrning,
- Kartläggning och analys,
- Våldsförebyggande insatser samt
- Kunskaps- och metodstöd

Det är framför allt det fjärde frågeområdet om kunskaps- och metodstöd som knyter an till uppdraget om att identifiera kunskapsluckor och kartlägga utbildningsbehov. Därför redovisas i första hand resultatet från denna del i den här rapporten. Det har även gjorts korsjämförelser mellan olika frågor av relevans för uppdraget.

Jämställdhetsmyndigheten har valt att inte gå ut med någon motsvarande enkät till Sveriges regioner. Bakgrunden till det är bland annat att Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) under perioden december 2020-mars 2021 genomförde en undersökning av regionernas arbete med utbildning inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. För att inte belasta regionerna med ytterligare undersökningar valde vi att använda resultatet från denna undersökning i kombination med studier av regionernas styrdokument samt intervjustudien som även inkluderar respondenter från regionerna.

Kompletterande dialogmöten och intervjuer

Som komplement till dokumentstudier, intervjustudie och enkätundersökning har Jämställdhetsmyndigheten genomfört ett antal dialogmöten och intervjuer med företrädare för civilsamhällesorganisationer,³⁰ intresseorganisationer och företrädare för kommuner och regioner,³¹ regionala och nationella myndigheter³² samt andra särskilda utbildningsanordnare.³³

---

³⁰ RFSL Stödmottagning, Kvinnojouren Piilopirtti, Romska och Resande Kvinnors jour, Föreningen Stödnätet, Q-jouren samt företrädare för fyra #metoo-upprop, Metoo Sweden och Föreningen Metoo-uppropen.

³¹ Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Regionala stöd och samverkansstrukturer (RSS).

³² Länsstyrelserna, Myndigheten för yrkeshögskolan, Skolverket, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.

³³ Stadsmissionens Yrkeshögskola, Vårdyrkeshögskolan, Forshaga Yrkeshögskola.

RESULTAT

I detta kapitel redogörs för de kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor som har identifierats och kartlagts hos yrkesverksamma som möter människor i särskilt utsatta livssituationer. Därtill beskrivs hur tillgången till utbildning om mäns våld mot kvinnor ser ut inom gymnasieskolan, Komvux och Yrkehögskolan samt inom kommuner och regioner. I kapitlet redogörs även för vilka styrdokument kommuner och regioner har för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Kunskapsluckor om mäns våld mot kvinnor

Generella kunskapsluckor om mäns våld mot kvinnor

Av såväl intervjustudien som av intervjuer och dialogmöten med företrädare för civilsamhällsorganisationer framgår att det finns kunskapsluckor hos yrkesverksamma om mäns våld mot kvinnor, men att kunskaperna är mycket varierande. Det finns kunskapsluckor om vad våld är, om normaliseringsprocessen och om den praktiska processen som våldsutsatta behöver gå igenom. Det finns även kunskapsluckor om våldets omfattning. Brister har identifierats inom bland andra socialtjänsten, polisen, domstolar och andra myndigheter samt inom skolan.

Kunskapsluckor om olika våldstyper och våldsområden

Av intervjustudien framgår att yrkesverksamma generellt har kunskaper om fysiskt våld, men ofta saknar kunskaper om andra våldstyper. De har därför svårare att identifiera andra typer av våld än fysiskt våld. Flera respondenter från olika yrkeskategorier uppger att det finns bristande kunskaper om sexualiserat våld, ekonomiskt våld och försummelse. Bristerna uppges bland annat finnas inom äldreomsorgen samt bland medarbetare inom daglig verksamhet och gruppboenden för personer med funktionsnedsättningar.³⁴

Även under dialogmöten med civilsamhällsorganisationer framkommer att det finns kunskapsluckor hos yrkesverksamma om våld som inte är fysiskt. En kvinnojour lyfter att många medarbetare inom socialtjänsten har dåliga kunskaper om ekonomiskt och psykiskt våld. Samma kvinnojour menar att det finns kunskapsbrister gällande det digitala våldet inom både socialtjänsten och Polismyndigheten.

Vidare framkommer av intervjustudien att det finns kunskapsluckor hos yrkesverksamma om hedersrelaterat våld och förtryck samt om prostitution och människohandel.³⁵

Kunskapsluckor om att ställa frågor om våld

Det varierar huruvida yrkesverksamma ställer frågor om våld till de brukare eller patienter som de möter. Flera respondenter i intervjustudien uppger att det upplever att det kan vara svårt att ställa frågor om våld. Vidare framgår att det ofta saknas rutiner för och

---

³⁴ Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

³⁵ Ibid.

kunskap om hur frågor om våld kan ställas. Det framkommer att det finns utmaningar med att implementera och göra rutiner kända och att det saknas kunskap om att ställa frågor om våld i vissa verksamheter. Kunskapsluckor om andra våldstyper än fysiskt våld uppges även bidra till att yrkesverksamma saknar kompetens för att fråga om och upptäcka olika våldstyper, de missar exempelvis att ställa frågor om psykiskt eller ekonomiskt våld. En anledning till att yrkesverksamma inte ställer frågor om våld är, enligt respondenter i intervjustudien, att de saknar kunskap om att det ingår i deras yrkesroll och ansvar. Några respondenter beskriver att det saknas rutiner för att ställa frågor om våld och att det därför är personbundet och baserat på erfarenhet om en yrkesverksam ställer frågor eller inte.³⁶

Kunskapsluckor om vilka stödinsatser som finns för våldsutsatta

En del yrkesverksamma saknar kunskap om vilka stödinsatser som finns att tillgå för personer som utsätts för våld. Detta leder i sin tur till att de inte ställer frågor om våld till brukare, eftersom de inte vet hur de ska hantera ett jakande svar. Flera strateger och chefer beskriver att kunskapen om hur medarbetare ska agera vid upptäckt av våldsutsatthet varierar mellan avdelningar och enheter. Yrkesverksamma saknar särskilt kunskaper om hur de ska hantera våldsutsatthet bland personer med samspelande utsattheter, exempelvis när en person både har en beroendeproblematik och är våldsutsatt. Många yrkesverksamma uppges även sakna kunskap om hur de ska hantera ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck. Flera respondenter uttrycker vidare att det är utmanande att veta hur de ska hantera sekretess mellan olika instanser. Några respondenter som omfattas av tystnadsplikt i sina yrkesroller upplever det svårt att veta om och när de ska överlämna uppgifter om våldsutsatthet hos brukare till någon annan instans.³⁷

Kunskapsluckor om eftervård och det fortsatta arbetet efter upptäckt av våld

Många yrkesverksamma saknar kunskaper om eftervård. Yrkesverksamma som arbetar nära brukare upplever det även som utmanande att hantera den fortsatta relationen med brukaren efter att våldsutsatthet uppmärksammats och anmälts till polis eller socialtjänst. Enligt några respondenter på strategiska funktioner innebär bristande kunskaper om eftervård en risk för att ärenden avslutas för snabbt då den våldsutsatta kan vara i behov av fortsatt stöd.³⁸

Kunskapsluckor om rutiner gällande skyddade personuppgifter

Av intervjustudien framkommer att såväl yrkesverksamma som arbetar nära brukare som chefer och strateger inom kommunala och regionala verksamheter uppfattar att det finns rutiner för hur medarbetare ska hantera när en individ har skyddade personuppgifter. Samtidigt varierar det huruvida medarbetarna känner till rutinerna och vet hur de ska använda dem. Några respondenter uppger att det saknas rutiner inom deras respektive

---

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

³⁸ Ibid.

verksamheter och att tillgången till rutiner kan skilja sig åt mellan olika verksamhetsområden.³⁹

Kunskapsluckor om våldsutsatthet bland flickor och kvinnor med funktionsnedsättning

Yrkesverksamma som möter personer med funktionsnedsättning har, enligt intervjustudien, generellt god kunskap om målgruppens särskilda våldsutsatthet. Däremot finns det kunskapsluckor om våldsutsatthet bland personer med funktionsnedsättning hos professioner som inte huvudsakligen arbetar med målgruppen.

”Personer med funktionsnedsättning söker också vård, blir sjuka, gravida och äldre.”

Utvecklingsledare våld i nära relationer.

Det behöver därför finnas kunskap och stöd även för andra yrkesgrupper om hur de ska arbeta med målgruppens våldsutsatthet.⁴⁰

I dialogmöten med #metoo-upproppen lyfter företrädarna att det ofta blir en konkurrenssituation när en våldsutsatt kvinna har flera funktionsnedsättningar. En våldsutsatt kvinna kan exempelvis både vara döv och rullstolsburen. Det finns då risk för att fokus endast ligger på att tillgodose ett av dessa behov. Det räcker därför inte med att ha generell kunskap om våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning.⁴¹

Kunskapsluckor om våldsutsatthet bland flickor och kvinnor med skadligt bruk och beroende

Yrkesverksamma som möter personer med beroendeproblematik har, enligt intervjustudien, generellt god kunskap om målgruppens ökade våldsutsatthet. Samtidigt beskriver flera kvinnofridssamordnare att våldsutsatthet ofta hamnar i skymundan när personer med beroendeproblematik får stödinsatser, eftersom man tenderar att fokusera på beroendeproblematiken.⁴²

Qjouren beskriver att det finns kunskapsluckor inom hälso- och sjukvården gällande kvinnor i missbruk och våldsutsatthet. De menar att om man möter en kvinna med beroendeproblematik så är sannolikheten stor att hon har erfarenhet av våld och det är därför viktigt att ställa frågor om våldsutsatthet.⁴³

---

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Dialogmöte #metoo-upprop 2022-11-17.

⁴² Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

⁴³ Dialogmöte Qjouren 2023-05-03.

Kunskapsluckor om äldre personers våldsutsatthet

Av intervjustudien framgår att det finns kunskapsluckor om äldre personers våldsutsatthet. Flera respondenter menar att våld mot äldre sällan uppmärksammas och en enhetschef som arbetar med våld i nära relationer uppger att det sällan inkommer anmälningar om våld mot äldre. Vidare framkommer att det saknas kunskaper hos både chefer och medarbetare om våld i nära relationer mot äldre. Kunskapsluckorna gäller särskilt våld som inte är fysiskt och försummelse av äldre orsakad av närstående.⁴⁴

Kunskapsluckor om hbtqi-personers våldsutsatthet

RFSL (Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter) bedriver sedan 1998 en stödmottagning för hbtqi-personer som blivit utsatta för trakasserier, hot och våld. Enligt företrädare för stödmottagningen känner många våldsutsatta hbtqi-personer inte igen sig i begreppet ”mäns våld mot kvinnor” och det blir en krock i förhållande till det normativa våldet, det vill säga en man som utövar våld mot sin kvinnliga partner. Många hbtqi-personer upplever sig inte inkluderade i begreppet och vet inte vart de ska vända sig om de utsätts för våld. Det är även svårt för våldsutsatta hbtqi-personer att identifiera sig i olika stödmaterial som fokuserar på våldsutsatta flickor och kvinnor och våldsutövande män.⁴⁵

Okunskap och osäkerhet hos yrkesverksamma kan leda till brist på stöd och hjälp och att de till exempel förutsätter att en kvinna har en manlig partner. Yrkesverksamma behöver därför få kunskap för att kunna ha ett mer öppet förhållningssätt. RFSL menar att det inte räcker att en verksamhet säger att de är till för alla, vill de nå hbtqi-personer så måste de aktivt visa att de finns till för dem. RFSL anser att såväl socialtjänsten som polisen och hälso- och sjukvården behöver ökad kunskap och utbildning inom området för att skapa inkludering av målgruppen hbtqi. De menar även att det finns kunskapsluckor hos Migrationsverket om våld mot hbtqi-personer samt hos personal inom äldreomsorgen. Två målgrupper som ofta glöms bort är vuxna män som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck samt bisexuella kvinnor. RFSL menar att det behövs mer forskning och kunskap om hbtqi-personers våldsutsatthet – hur de har det och vad de utsätts för.⁴⁶

Kunskapsluckor om utrikes födda flickors och kvinnors våldsutsatthet

Föreningen Stödnätet finns i Göteborg sedan 1997 och arbetar med integration och jämlikhet. De ger även stöd till personer som utsätts för våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck samt arbetar med män eftersom det vanligen är de som brukar våld. Stödnätet möter många kvinnor från Mellanöstern, Asien och Afrika, med erfarenheter från olika kulturer där män ofta utövar makt och kontroll över kvinnor. En del av dessa kvinnor känner inte till sina rättigheter, de kan ha bristande kunskaper i svenska språket och en rädsla för att socialtjänsten eller polisen ska ta deras barn ifrån dem.

Företrädare för föreningen Stödnätet beskriver att det finns problem med socialtjänstens bemötande av våldsutsatta kvinnor. Det saknas ibland förståelse för den kulturella

---

⁴⁴ Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

⁴⁵ Dialogmöte RFSL Stödmottagning 2023-03-23.

⁴⁶ Dialogmöte RFSL Stödmottagning 2023-03-23.

kontext som kvinnan lever i inklusive svårigheter med ekonomi, bostad, avsaknad av socialt sammanhang och bristande språkkunskaper. Stödnätet menar att socialtjänstens kunskaper om olika kulturer varierar. Bristande kunskaper om andra kulturer hos socialtjänsten leder ofta till kulturkrockar och missförstånd. Det handlar också om brist på tillit, något som enligt Stödnätet kan överbryggas genom att myndigheter och föreningar arbetar parallellt med att utbilda och stärka kvinnor.⁴⁷

Kunskapsluckor om romska flickors och kvinnors våldsutsatthet

Romska och Resande Kvinnors jour är Sveriges enda kvinnojour som vänder sig enbart till romska och resande kvinnor. Enligt Romska och Resande Kvinnors jour finns stora brister hos socialtjänsten vad gäller kunskap och bemötande av våldsutsatta romska flickor och kvinnor. De menar att socialtjänsten generellt saknar kompetens om den romska kulturen och livsstilen och att ingen fokuserar på den särskilda utsatthet som romska flickor och kvinnor lever i. Företrädare för jouden menar att en del romska flickor och kvinnor lever under katastrofala förhållanden med utsatthet för grovt våld och psykisk misshandel. I brist på förtroende för de svenska myndigheterna samt då kvinnorna inte vågar söka hjälp lever de kvar med våldsutövaren i misär. När de väl söker hjälp blir de ofta felaktigt bemötta. Romska och Resande Kvinnors jour anser att socialtjänsten och andra svenska myndigheter borde lära sig mer om Minoritetslagen⁴⁸ samt ta hänsyn till romsk kultur. Sådan kunskap skulle kunna vara avgörande för de som söker hjälp och stöd. Romska och Resande Kvinnors jour menar att de är experter på området och att deras kunskap borde efterfrågas mer.⁴⁹

Kunskapsluckor om samiska flickors och kvinnors våldsutsatthet

I rapporten *Våld mot samiska kvinnor* beskriver och analyserar Monica Burman kunskapsläget gällande våld mot samiska kvinnor. Slutsatsen är att våld mot kvinnor förekommer i svenska områden av Sápmi, men att kunskapsläget är svagt eller närmast obefintligt. Det finns ingen kunskap om våldsutsatthet baserat på kvantitativa studier och den kvalitativa forskningen är mycket sparsam. Kunskapsläget är något bättre i den norska delen av Sápmi. Det finns viss forskning som tyder på att samiska kvinnor i Sverige har en situation som liknar den som framkommer i norsk forskning. Det går dock inte att dra någon annan slutsats än att kunskapsbehovet är mycket omfattande. Monica Burman beskriver kunskapsläget som en enda kunskapslucka.⁵⁰

Under åren 2021–2024 pågår dock ett forskningsprojekt vid Umeå universitet som undersöker våldsutsatthet bland samiska kvinnor jämfört med Sveriges befolkning i

---

⁴⁷ Dialogmöte Föreningen Stödnätet 2023-03-29.

⁴⁸ Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) har gällt i Sverige sedan januari 2010. Lagen beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska.

⁴⁹ Dialogmöte Romska och Resande Kvinnors jour 2023-03-08.

⁵⁰ Burman, Monica (2021) *Våld mot samiska kvinnor: Kartläggning och analys av kunskapsläget och behovet av insatser*.

stort, liksom erfarenheter och kunskap om våld mot samiska kvinnor inom samhällets stödsystem för våldsutsatta.⁵¹

Kunskapsluckor om samspelet mellan olika utsatta livssituationer

Utifrån såväl intervjustudien som dialogmöten och dokumentstudier framgår att yrkesverksamma ofta saknar ett intersektionellt perspektiv gällande särskilt utsatta livssituationer och våldsutsatthet.

I intervjustudien framkommer att det finns kunskapsluckor om samspelet mellan olika utsatta livssituationer, vilket kan medföra svårigheter att erbjuda rätt stödinsatser. Det saknas ofta fördjupad kunskap om olika våldstyper samt förmåga att hantera både våldet och en persons utsatta livssituation. Respondenter ger exempel på att det saknas kunskap om hedersrelaterat våld och förtyck mot äldre personer och personer med intellektuell funktionsnedsättning. Enligt några respondenter saknar yrkesverksamma ofta kunskap om hur olika utsattheter ska hanteras och bemötas och det kan vara svårt att kombinera kunskaper. Om en person är våldsutsatt, har en funktionsnedsättning, lever i fattigdom och har ett missbruk kan det vara svårt att prioritera vad man ska fokusera på. En respondent menar att de som arbetar mot våld och de som arbetar med stöd till personer i särskilt utsatta livssituationer skulle behöva mötas och lära av varandra.⁵²

Även företrädare för #metoo-upproppen påtalar att en våldsutsatt kvinna både kan ha en beroendeproblematik, vara utsatt i prostitution och omfattas av Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det finns ett ”stuprörstänkande” som gör att man inte vet hur man ska bemöta och ta hand om kvinnorna.⁵³

Kunskapsluckor om våldsförebyggande arbete

Intervjustudien visar att kunskapsnivån om våldsförebyggande arbete bland yrkesverksamma i kommuner och regioner är relativt låg. Få yrkesverksamma har kännedom om vad det innebär att arbeta våldsförebyggande, utifrån kunskap och systematik, både när våldet är ett faktum och innan våldet alls uppkommit. Det arbete som beskrivs inom intervjuade verksamheter i kommuner och regioner är närmast uteslutande ett indikativt våldsförebyggande arbete, det vill säga ett arbete när våldet redan är ett faktum. En vanlig beskrivning är exempelvis att vidta åtgärder för att förebygga att våldet upprepas, genom att arbeta motiverande på olika sätt med enskilda våldsutsatta. Yrkesverksamma inom vård och omsorg ser sällan att de har en roll i att arbeta förebyggande för att förhindra att våld i nära relationer uppstår, eller ett ansvar för att jobba med normer och normalisering av våld i nära relationer i arbetet med brukargrupper. Samtidigt pekar flera yrkesverksamma i intervjustudien på behovet av att brukare själva delges kunskaper om vad våld är och att normaliseringen av uttryck för våld i olika former ifrågasätts.⁵⁴

---

⁵¹ [Våld mot samiska kvinnor \(umu.se/\)](https://umu.se/)

⁵² Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

⁵³ Dialogmöte #metoo-upproppen 2022-11-17.

⁵⁴ Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

Utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor

Behov av både grundläggande och fördjupande utbildningar om mäns våld mot kvinnor

Av intervjustudien framgår att det varierar huruvida yrkesverksamma får ta del av utbildningar om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Flera respondenter beskriver att grundläggande kunskaper om våld är nödvändiga för att medarbetare sedan ska kunna använda sig av olika typer av metodstöd och rutiner. Några respondenter menar att man behöver börja med grundläggande utbildningar om våld och sedan ha mer specifika utbildningar för yrkesverksamma som arbetar med exempelvis äldre, barn eller kvinnor med beroendeproblematik.⁵⁵

Även i dialogmöten och intervjuer med företrädare för kvinnojourer och andra civilsamhällesorganisationer framkommer att det finns behov av grundläggande utbildning om mäns våld mot kvinnor – om vad våld är, om olika våldstyper och om normaliseringsprocessen. Det uttrycks även behov av mer fördjupade utbildningar om våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer såsom barn, kvinnor med funktionsnedsättning, kvinnor med beroendeproblematik, hbtqi-personer och kvinnor från andra kulturer än majoritetssamhället.

Behov av verksamhetsanpassade utbildningsinsatser

Av intervjustudien framkommer att det finns stora utmaningar med att omsätta kunskaper från utbildningar till praktiskt arbete. Flera respondenter med strategiska funktioner beskriver att utbildningsinsatser behöver passa in i verksamheternas ordinarie strukturer samt omsättas till uppdaterade lokala rutiner. Utbildningsinsatser bör vara anpassade efter de yrkesverksammas dagliga arbete och de målgrupper av brukare som de arbetar med.⁵⁶

Även företrädare för *Yrkesresan*, ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare, lyfter vikten av att anpassa utbildningar till målgruppen vad gäller såväl innehåll som format och pedagogik. En person med högskoleutbildning kan ha andra förutsättningar att ta till sig exempelvis ett kunskapsstöd än en person utan högskoleutbildning. För vissa yrkesgrupper är det även viktigt att inte ha för omfattande eller tidskrävande kurser. Sedan behöver medarbetarna kunna relatera utbildningsmaterialet till det egna verksamhetsområdet för att kunna omsätta det till praktik.⁵⁷

Behov av återkommande praktiska övningar

Flera respondenter i intervjustudien beskriver att utbildningar i kombination med praktiska och reflekterande övningar fungerar väl. Efter en utbildning behöver deltagarna till exempel delta i workshops för att öva på att använda verktyg och förankra kunskapen de fått från utbildningen.

---

⁵⁵ Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Dialogmöte med företrädare för Yrkesresan 2023-05-05.

”Det behövs mycket stöd och handledning för att personalen ska hålla i och inte ge upp efter utbildning.”

Strateg på lokal nivå

Flera respondenter menar att det måste finnas strukturer för att följa upp och hålla kunskapen från utbildningarna levande. Kunskaper måste uppdateras kontinuerligt och det bör finnas möjligheter att återkommande tala om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, man kan till exempel skapa utrymme för detta under arbetsplatsträffar.⁵⁸

Behov av obligatoriska utbildningar om mäns våld mot kvinnor

Enligt intervjustudien anser flera respondenter från olika verksamhetsområden att utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer bör vara obligatorisk för yrkesverksamma att delta i. Anledningen är att utbildningsinsatserna då skulle nå samtliga medarbetare och därmed svara mot ett behov av att höja kunskapsnivån brett inom verksamheterna. Om utbildningarna inte är obligatoriska finns en risk att de nedprioriteras, vilket kan leda till en varierande kunskapsnivå.⁵⁹

Behov av rutiner för att ställa frågor om våld och hantera jakande svar

Yrkesverksamma behöver stöd för att bli mer trygga i att ställa frågor om våld. En respondent i intervjustudien säger att det behövs stöd som tydliggör att, när och hur frågor om våld ska ställas samt vart yrkesverksamma kan vända sig. Det behövs konkreta metoder och kortfattade, tydliga rutiner som är lätta att införa i befintligt arbete. Metodstöd och rutiner bör också vara anpassade efter målgruppen som de yrkesverksamma möter. Medarbetare behöver öva på att ställa frågor om våld för att bli mer bekväma i situationen, man behöver normalisera att ställa frågor om våld. Vidare uttrycker flera respondenter ett behov av tydliga, tillgängliga och uppdaterade rutiner för hur medarbetare ska agera och vart de ska vända sig när de får jakande svar på frågor om våld. Det behövs lokala rutiner som är införlivade i det ordinarie arbetet.⁶⁰

Behov av konsultativt stöd

Flera yrkesverksamma i intervjustudien efterfrågar nyckelpersoner med fördjupad kompetens inom området mäns våld mot kvinnor, vilka kan fungera som ett konsultativt stöd för medarbetare i verksamheterna. Medarbetare behöver någon att höra av sig till när de upptäcker eller misstänker att någon är våldsutsatt. Det finns även ett behov av handledning för att yrkesverksamma ska få ett kontinuerligt och återkommande stöd i sitt arbete samt för att upprätthålla kunskaper efter genomgången utbildning.⁶¹

---

⁵⁸ Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

Behov av utbildningsinsatser riktade till chefer

I intervjustudien framkommer ett behov av att utbilda chefer och politiker om mäns våld mot kvinnor, samt att ge dem stöd, i syfte att öka deras kunskap, intresse och engagemang. Chefer anses ha en central roll i att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning. Några respondenter menar att chefers bristande kunskap och intresse är ett hinder för implementering. Det är också viktigt att alla tar del av utbildningsinsatser och att cheferna visar riktningen.⁶²

Behov av uppföljning och utvärdering av utbildningsinsatser

Intervjustudien visar att få verksamheter följer upp vilka effekter som kunskaps- och metodstöd har på de yrkesverksamma arbetet. Den uppföljning som finns handlar främst om hur många medarbetare som tagit del av kunskaps- och metodstöd. Få verksamheter följer upp varför yrkesverksamma inte tar del av det kunskaps- och metodstöd som finns tillgängligt. Några respondenter från regionala och kommunala verksamheter beskriver att de genomför viss uppföljning av i vilken utsträckning kunskaps- och metodstöd används samt hur det påverkar antalet identifierade våldsutsatta. En kvinnofridssamordnare beskriver att effekterna av utbildningar synliggjordes under coronapandemin, när basutbildningar om våld uteblev gick antalet identifierade våldsutsatta ner.⁶³

”Under pandemin när utbildningen inte genomfördes så upptäcktes mindre våld, så grundutbildningen ger effekt.”

Kvinnofridssamordnare

Behov av ett samlat kunskaps- och metodstöd

Av intervjustudien framkommer att många yrkesverksamma inte känner till vilket kunskaps- och metodstöd som finns eller var det finns. De har inte heller tid att leta bland olika stödmaterial och rutiner. Flera chefer och strateger beskriver också att det är utmanade att nå ut med det kunskaps- och metodstöd som finns. Flera respondenter menar att kunskaps- och metodstöd inom området mäns våld mot kvinnor borde finnas samlat på ett ställe. Det som efterfrågas är en plattform på nationell nivå varifrån man länkas vidare till andra hemsidor utifrån mer specifika behov. Utöver ett samlat kunskaps- och metodstöd efterfrågar respondenterna även en sammanställning av vart man kan vända sig för konsultativt stöd i olika frågor kopplat till mäns våld mot kvinnor.⁶⁴

Företrädare för Yrkesresan uttrycker också en önskan om att någon myndighet kunde få i uppdrag att ta fram kortare digitala utbildningar i olika steg eller nivåer alternativt gå igenom befintliga utbildningar och lista dem som är av god kvalitet.⁶⁵

---

⁶² Ibid.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Dialogmöte med företrädare för Yrkesresan 2023-05-05.

Behov av ett utvecklat förebyggande arbete

Myndigheten för delaktighet (MFD) konstaterar i sin kartläggning från 2023 att det finns flera utmaningar och hinder i det våldsförebyggande arbetet riktat till personer med funktionsnedsättning. De flesta aktörer på alla samhällsnivåer saknar ett långsiktigt och systematiskt förebyggande arbete för denna målgrupp. Kartläggningen visar också att det saknas utvärderade och beprövade metoder och arbetsätt för att förebygga olika typer av våld och övergrepp bland personer med olika funktionsnedsättningar. Myndigheten för delaktighet (MFD) konstaterar att det krävs ett utvecklat, utökat, långsiktigt och systematiskt arbete hos kommuner, regioner och myndigheter för att förebygga våld mot personer med funktionsnedsättning.⁶⁶

Vidare framgår det av resultatet från enkätundersökningen att de flesta kommuner uppger sig ha behov av kunskaps- och metodstöd för det förebyggande arbetet, men att behoven varierar, detta gäller såväl området våldsutövare som området skyddade personuppgifter samt området universellt våldsförebyggande arbete.⁶⁷

Tillgång till utbildning om mäns våld mot kvinnor

Utbildning om mäns våld mot kvinnor inom gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram samt Komvux yrkespaket för undersköterska och vårdbiträde

För att skaffa sig en grundutbildning inom området vård- och omsorg kan man antingen läsa gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram eller studera motsvarande på Komvux. Gymnasieskolans utbildningsprogram har examensmål som är beslutade av Regeringen. I examensmålen för vård- och omsorgsprogrammet finns idag inga skrivningar gällande området mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relationer. På Komvux finns nationella yrkespaket med fokus på vård och omsorg – ett för undersköterska och ett för vårdbiträde. Komvux har inga examensmål. Tanken är dock att utbildningen för en undersköterska ska vara likvärdig oavsett om den genomförs på gymnasiet eller Komvux. Från och med den 1 juli 2023 är undersköterska en skyddad yrkestitel.⁶⁸

Gymnasieskolans vård- och omsorgsprogram och Komvux yrkespaket för undersköterska/vårdbiträde består av ett antal kurser. För innehållet i dessa kurser finns ämnesplaner som undervisningen ska utgå ifrån. Ämnesplanerna beslutas av Skolverket och är bindande för utbildningsanordnarna. En kurs som är obligatorisk för både gymnasieprogrammet och yrkespaketen på Komvux är Social omsorg. I dagsläget finns inga skrivningar om mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relationer i ämnesplanen för Social omsorg. En annan kurs som dock inte är obligatorisk, men som finns som tillval på både vård- och omsorgsprogrammet och flera andra gymnasieprogram är Socialt arbete. Inte

---

⁶⁶ Myndigheten för delaktighet (2023) *Att förebygga och bekämpa våld mot personer med funktionsnedsättning Samhällets kunskap, åtgärder och insatser*.

⁶⁷ Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna (2023) *Huvudrapport – Kartläggning av kommuners arbete mot mäns våld mot kvinnor*.

⁶⁸ Dialogmöte med Skolverket 2023-05-03 samt [Program - Vård- och omsorgsprogrammet \(Gymnasieskolan\) - Skolverket](#).

heller i ämnesplanen för Socialt arbete finns några skrivningar om mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relationer.⁶⁹

Jämställdhetsmyndigheten har samtalat med Skolverket om möjligheterna att föra in kunskapskrav gällande mäns våld mot kvinnor i utbildningarna inom vård- och omsorg på gymnasieskolan och Komvux. Enligt Skolverket skulle det vara mer effektivt att lägga in skrivningar om kunskaper gällande mäns våld mot kvinnor i relevanta ämnesplaner än att inkludera kunskaper i examensmålen för vård- och omsorgsprogrammet.⁷⁰

Utbildning om mäns våld mot kvinnor inom yrkeshögskolan

Yrkeshögskoleutbildning (YH-utbildning) är en eftergymnasial utbildningsform som skapas utifrån arbetsmarknadens behov. Inom yrkeshögskolan finns hela utbildningsprogram, som ofta är 1–2 år långa, och leder till en yrkesroll, men även kortare utbildningar eller kurser för redan yrkesverksamma. Den som vill bedriva en yrkeshögskoleutbildning ansöker om detta till Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) som sedan beslutar om vilka utbildningar som ska ingå i yrkeshögskolan. Under 2022 bedrev totalt 231 utbildningsanordnare YH-utbildning. Av dessa var 138 privata, 85 kommuner, 6 regioner och 2 statliga anordnare. Utbildningsområdet ”hälso- och sjukvård samt socialt arbete” är ett av de fem största utbildningsområdena inom yrkeshögskolan.⁷¹

För varje yrkeshögskoleutbildning ska finnas en utbildningsplan och för varje kurs en kursplan. Dessa fastställs av respektive utbildningsanordnare. För vissa utbildningar inom yrkeshögskolan anses det dock viktigt att innehållet är likvärdigt oavsett vem som anordnar utbildningen eller var i landet den bedrivs. Myndigheten för yrkeshögskolan tar därför fram föreskrifter som reglerar innehållet i dessa utbildningar.⁷²

Inom området ”hälso- och sjukvård samt socialt arbete” finns några exempel på utbildningar som regleras genom föreskrifter; tandsköterska, stödpedagog inom funktionshinderområdet, socialpedagog och specialistundersköterska inom vård och omsorg av äldre. I två av dessa föreskrifter finns skrivningar som reglerar att utbildningen ska innehålla kursmål om kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

I föreskriften för **tandsköterska** finns en skrivning om att den studerande ska ha ”kunskaper om våld i nära relationer”.

I föreskriften för **stödpedagog inom funktionshinderområdet** finns en skrivning om att den studerande ska ha ”kunskaper om kännetecknen på våld eller annan utsatthet i nära relationer”.

I föreskriften för **socialpedagog** finns inga skrivningar om kunskaper inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

I föreskriften för **specialistundersköterska inom vård och omsorg av äldre** finns inga skrivningar om kunskaper inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.⁷³

---

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Dialogmöte med Skolverket 2023-05-03.

⁷¹ [Utbildningsanordnare - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](https://myh.se/utbildningsanordnare).

⁷² [Nationellt likvärdigt innehåll - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](https://myh.se/nationellt-likvardigt-innehall).

⁷³ [Gällande föreskrifter och allmänna råd - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](https://myh.se/gallande-foreskrifter-och-allmanna-rad).

I dagsläget finns endast en längre YH-utbildning (mer än 100 yrkeshögskolepoäng, YHP) som inkluderar mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det gäller en tvåårig utbildning (400 YHP) till behandlingsassistent genom Forshaga Yrkeshögskola, där en kurs med inriktning våld i nära relationer omfattande 35 YHP (sju veckor) ingår.⁷⁴

Jämställdhetsmyndigheten har intervjuat kursansvarig och tagit del av kursplan och andra relaterade dokument. Kursen innehåller teoretiska baskunskaper, så som exempelvis kunskaper om normaliserings- och uppbrottsprocesser, förklaringsmodeller, konsekvenser och olika våldsuttryck. Den har också moment som fokuserar på hur kunskapen omsätts i praktiken, exempelvis kring hur olika professioner behöver samverka och hur den teoretiska kunskapen kan omsättas i praktiken i mötet med den våldsutsatta. Studenterna får också arbeta med olika fördjupningsuppgifter, exempelvis kring hur normaliserings- och uppbrottsprocessen ser olika ut beroende på hur den enskildes livssituation ser ut i övrigt, till exempel utifrån missbruk eller funktionsnedsättning.

Det finns också två kortare YH-utbildningar inom området mäns våld mot kvinnor. Plushögskolan AB – Vårdyrkeshögskolan erbjuder kursen ”Våld i nära relation”, vilken omfattar 80 YHP och Stockholms Stadsmission erbjuder kursen ”Våld i nära relationer”, vilken omfattar 25 YHP.⁷⁵ Jämställdhetsmyndigheten har intervjuat företrädare för dessa två yrkeshögskolor och tagit del av utbildningsplaner och ansökningsunderlag.

Vårdyrkeshögskolans ”Våld i nära relation” är en fördjupningskurs för personer med yrkeserfarenhet från hälso- och sjukvården eller socialtjänsten exempelvis inom socialpsykiatri eller LSS. Enligt information på hemsidan fokuserar kursen på att identifiera, hantera och ställa frågor kring våld samt ge stöd till barn och vuxna i utsatthet. Den är skapad utifrån branschens behov där den yrkesverksamme kompetensutvecklas i området för att kunna ta större ansvar, säkerställa hög patient- och brukarsäkerhet och höja verksamhetens kompetens.⁷⁶

Stadsmissionens ”Våld i nära relationer” är en distanskurs för personer som idag arbetar inom till exempel socialt arbete, hälso- och sjukvård, pedagogisk verksamhet, kvinnojour och polisen och önskar få fördjupade kunskaper inom området. Eleverna studerar bland annat normaliseringsprocessen, våldets olika uttryckssätt, särskilt utsatta grupper, riskbedömning och samtalsmetodik.⁷⁷

Jämställdhetsmyndigheten har även intervjuat enhetschefer på Myndigheten för yrkeshögskolan. Enligt dessa finns olika sätt att främja utbildning inom området mäns våld mot kvinnor. Ett sätt är att arbetsgivare och branschorganisationer ställer krav på kunskaper om mäns våld mot kvinnor för vissa yrkesroller. Ett annat är att Myndigheten för yrkeshögskolan får i uppdrag att ställa krav på kunskaper om mäns våld mot kvinnor för att utbildningsanordnare ska få bedriva utbildning. Det kan också finnas behov av att kraven finns i myndighetens förordning eller regleringsbrev.⁷⁸

---

⁷⁴ [Hitta utbildning - Yrkeshögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](https://yrkeshogskolan.se).

⁷⁵ [Hitta utbildning - Yrkeshögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](https://yrkeshogskolan.se).

⁷⁶ Dialogmöte Vårdyrkeshögskolan 2023-05-04.

⁷⁷ [Våld i nära relationer | Stadsmissionens Skolstiftelse \(grillska.se\)](https://grillska.se).

⁷⁸ Dialogmöte Myndigheten för yrkeshögskolan 2023-06-02.

Utbildning om mäns våld mot kvinnor inom kommunerna

Enligt intervjustudien som genomfördes av Ramboll på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten varierar omfattningen av utbildningsinsatser om mäns våld mot kvinnor mellan olika verksamheter och verksamhetsområden. Yrkesverksamma har främst tillgång till digitala eller fysiska utbildningar som ger grundläggande kunskaper om våld. Vissa kommuner har tagit ett särskilt beslut om att alla anställda i kommunen ska delta i utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I intervjustudien beskrivs att det är vanligare att yrkesverksamma som arbetar med personer med funktionsnedsättning får utbildning jämfört med de som arbetar inom äldreomsorg och att det inom äldreomsorgen saknas utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Även chefer inom äldreomsorgen menar att yrkesverksamma som arbetar med personer med funktionsnedsättning generellt har bättre tillgång till utbildning och stöd än de som arbetar inom äldreomsorg. I en kommun beskrivs att man utbildar personal inom individ- och familjeomsorg, men att personal inom äldreomsorg och LSS inte får utbildning på samma sätt som övriga förvaltningar.

”Inom individ- och familjeomsorg utbildar man sig och har kunskap, men den kedjan tappas bort när det kommer till äldre och LSS. Jag tänker att även de behöver utbildning. Någon kanske har kunskap, men det finns luckor.”

Strateg på kommunal nivå.

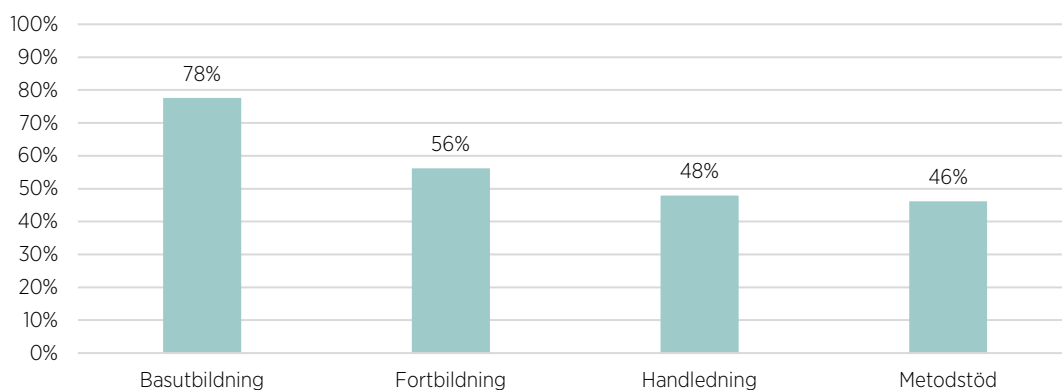
Jämställdhetsmyndigheten har gjort en kartläggning av tillgången till kunskaps- och metodstöd om mäns våld mot kvinnor i kommunerna genom den nationella enkät som skickades ut till samtliga kommuner i Sverige. I enkäten har kommunerna bland annat fått besvara frågor om vilken typ av kunskaps- och metodstöd som de erbjuder sina medarbetare, vilka verksamhetsområden som erbjuds kunskaps- och metodstöd samt inom vilka våldsområden de erbjuder kunskaps- och metodstöd.⁷⁹

Av de kommuner som besvarade enkäten uppger 78 procent (170 kommuner) att de erbjuder sina medarbetare *basutbildning* om mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relationer. Motsvarande siffra för *fortbildning* är 56 procent (123 kommuner), *handledning* 48 procent (105 kommuner) och *metodstöd* 46 procent (101 kommuner).

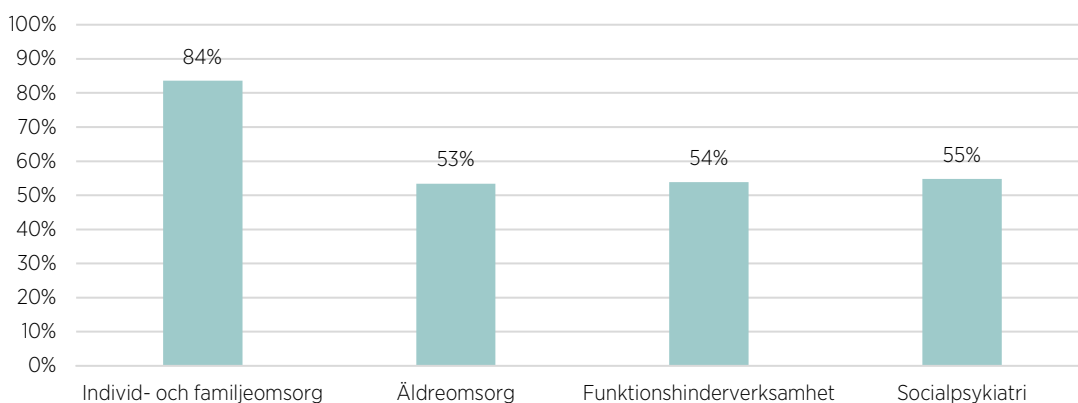
⁷⁹ Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna (2023) *Huvudrapport – Kartläggning av kommuners arbete mot mäns våld mot kvinnor*.

■ **Typ av kunskaps- och metodstöd som erbjuds kommunens medarbetare inom området mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relation**

När det gäller frågan om vilka verksamhetsområden som erbjuds kunskaps- och metodstöd om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer finns stora skillnader. 183 kommuner uppger att de erbjuder sådant kunskaps- och metodstöd till individ- och familjeomsorg, medan knappt 120 kommuner erbjuder detsamma till socialpsykiatri, funktionshinderverksamhet och äldreomsorg.

■ **Verksamhetsområden som erbjuds kunskaps- och metodstöd om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer**

Det som flest kommuner erbjuder kunskaps- och metodstöd om är våld i vuxnas parrelationer samt våld mot barn och unga. Få kommuner erbjuder kunskaps- och metodstöd med fokus på våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer såsom hbtqi-personer, kvinnor i minoritetsgrupper, äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning och kvinnor i missbruk eller beroende samt kvinnor i prostitution och människohandel och barn utsatta för sexuell exploatering.

Vidare uppger 92 kommuner (42 procent av de som besvarade enkäten) att de har en samlad plan⁸⁰ för kunskaps- och metodstöd inom området mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relationer för personal som utför insatser inom missbruk- och beroendestöd, medan endast omkring hälften så många (46 respektive 48 och 50 kommuner) har en motsvarande plan för dem som utför insatser inom funktionshinderverksamhet, äldreomsorg och socialpsykiatri.

Specialiserad verksamhet för kunskaps- och metodstöd inom området mäns våld mot kvinnor inom kommunerna

Det förekommer att kommuner satsat på kompetenscentrum eller motsvarande specialiserad verksamhet för kunskap- och metodstöd för yrkesverksamma inom kommunernas verksamhetsområden, ofta för flera kommuner i ett geografiskt upptagningsområde. Ett liknande organisatoriskt grepp är att centrumbildningar för kliniskt arbete med våldsut-satta och våldsutövare även har uppdrag om att utbilda och ge kunskap- och metodstöd till yrkesverksamma. Tre exempel på specialiserade verksamheter är Kompetenscentrum mot våld i nära relationer, Malmö Stad, Göteborgs Stads kompetenscentrum om våld i nära relationer och Centrum mot våld – Jämtland.

Kompetenscentrum mot våld i nära relationer, Malmö Stad erbjuder kontinuerlig och långsiktig kompetensutveckling för yrkesverksamma i ett tjugotal kommuner i Skåne inom ämnet våld i nära relationer. Verksamhetens fokus är att synliggöra hur konsekvenserna av våldet påverkar de vuxna och barn som påverkas av våldet samt att ge kunskap så att kommunernas personal lättare upptäcker tecken på våld och vågar fråga om våldet.⁸¹

Göteborgs Stads kompetenscentrum våld i nära relationer är en kommunal resurs som erbjuder stöd och utveckling för yrkesverksamma i Göteborgs Stad och ytterligare sju kommuner inom Göteborgsregionen. Det erbjuds konsultationer, utbildningar, föreläsningar, seminarier och konferenser, utifrån bästa tillgängliga kunskap. Kompetenscentrum våld i nära relationer utgår från aktuell forskning och evidensbaserade metoder och praktiker. Kompetensutvecklingen innebär också möjlighet till erfarenhetsutbyte.⁸²

Centrum mot våld - Jämtland erbjuder stöd till våldsutsatta och behandling för våldsutövare samt stöd till yrkesverksamma inom åtta samverkande kommuner i Jämtland. Varje år erbjuds basutbildningar om våld i nära relationer och utbildning i Freda-kortfrågor som främst vänder sig till yrkesverksamma i socialtjänsten. Verksamheten erbjuder även utbildningar och föreläsningar utifrån verksamhetens behov. En särskild satsning pågår kring utbildning för personal inom vård- och omsorg. Yrkesverksamma inom kommunerna kan få konsultation om våld samt utredningar och bedömningar i individärenden.⁸³

---

⁸⁰ Med samlad plan avses här en verksamhetsgemensam plan för medarbetares kompetensutveckling som bygger på verksamhetens mål- och kartläggnings- och analys av medarbetarnas individuella kompetenser. Planen kan ha tagits fram på kommun- och/eller länsnivå.

⁸¹ [Kompetenscentrum mot våld i nära relationer - Malmö stad \(malmo.se\)](#).

⁸² [Göteborgs Stads kompetenscentrum våld i nära relationer - Valdinararelationer.se](#).

⁸³ [Centrum Mot Våld – Jämtlands Län \(centrummotvald.se\)](#).

Enligt resultatet från kommunenkäten bedriver 123 kommuner, i egen regi eller genom samverkansavtal, specialiserad verksamhet som erbjuder kunskaps- och metodstöd till kommunens medarbetare inom området mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relationer.

Korsjämförelser mellan olika frågor i enkäten visar att de kommuner som bedriver specialiserad verksamhet för kunskaps- och metodstöd inom området mäns våld mot kvinnor i högre grad än de som inte bedriver specialiserad verksamhet erbjuder samtliga typer av kunskaps- och metodstöd (basutbildning, fortbildning, handledning och metodstöd).

De kommuner som bedriver specialiserad verksamhet för kunskaps- och metodstöd inom området mäns våld mot kvinnor erbjuder även i betydligt högre grad kunskaps- och metodstöd inom samtliga verksamhetsområden jämfört med de som inte bedriver specialiserad verksamhet. Inom exempelvis äldreomsorg, funktionshinderverksamhet, förskola och skola erbjuder dubbelt så många kommuner kunskaps- och metodutbildning bland de som bedriver specialiserad verksamhet jämfört med de kommuner som inte erbjuder specialiserad verksamhet.

Kommuner som bedriver specialiserad verksamhet erbjuder dessutom kunskaps- och metodstöd inom samtliga våldsområden i betydligt högre grad än de som inte bedriver specialiserad verksamhet. Skillnaderna är särskilt stora när det gäller kunskaps- och metodstöd om särskild utsatthet såsom prostitution och människohandel, sexuell exploatering av barn, våld mot kvinnor med funktionsnedsättning, våld mot kvinnor med utländsk bakgrund, våld mot kvinnor i missbruk och beroende, våld mot äldre kvinnor och våld mot hbtqi-personer. Bland de kommuner som bedriver specialiserad verksamhet erbjuder ungefär dubbelt så många kunskaps- och metodstöd inom dessa områden jämfört med de kommuner som inte bedriver specialiserad verksamhet.⁸⁴

Yrkesresan – en satsning på kompetensutveckling

Yrkesresan är ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare. Det är ett samarbete mellan Sveriges kommuner och regioner (SKR), Socialstyrelsen och Regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS). Yrkesresan är en nationell satsning med ett regionalt genomförande för lokal kompetens. Det finns regionala projektledare i alla län (RSS) som ansvarar för det regionala genomförandet och som håller kontakten med kommunerna i sitt län. Idag har 94% av alla kommuner valt att ansluta sig till Yrkesresan.⁸⁵

Under avtalsperioden 2021–2028 ska fem yrkesresor tas fram inom följande verksamhetsområden:

- Barn och unga, myndighetsutövning (2021)
- Funktionshinder, utförarverksamheter (2023)
- Missbruk och beroende, myndighetsutövning (2024)
- Äldreomsorg, utförarverksamheter (2025)
- Funktionshinder, myndighetsutövning (2026)

---

⁸⁴ Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna (2023) *Huvudrapport – Kartläggning av kommuners arbete mot mäns våld mot kvinnor - bilaga korstabuleringar*.

⁸⁵ [Yrkesresan | SKR](#)

Olika RSS:er ansvarar för innehåll och produktion av de fem yrkesresorna.⁸⁶ Jämställdhetsmyndigheten har haft dialogmöten med SKR och de RSS:er som ansvarar för de två första yrkesresorna. Samtal har även förts med ansvarig projektledare i förstudiearbetet för Yrkesresan äldreomsorg.

Yrkesresan barn och unga lanserades 2021, men är under fortsatt uppbyggnad och utveckling. Fokus för denna yrkesresa är myndighetsutövning/handläggning. De som arbetar med myndighetsutövning har högskoleutbildning. Tanken är därför att innehållet ska omfatta det som de inte redan har med sig från sin utbildning och fokusera på socialsekreterares praktiska arbete. En kurs i denna yrkesresa heter ”Utsatthet och våld” och i den ingår området våld i nära relationer, deltagarna länkas bland annat till Barnafrids utbildning.

Målgruppen för Yrkesresan funktionshinder är utförarpersonal, som inte har högskoleutbildning. Man arbetar nu med ett bas-steg där det viktigaste innehållet ska finnas, för att sedan arbeta vidare med fördjupning och spetskompetens. Våld i nära relationer är ett område som kommunerna har önskat ska ingå i Yrkesresan. Tanken med Yrkesresan funktionshinder är att deltagarna efter en introduktionskurs ska kunna identifiera olika typer av våld och veta att de ska agera. Därefter kan man eventuellt återkomma till området under en fördjupningsdel.

Ett annat alternativ som diskuteras är om de fem yrkesresorna ska ha vissa gemensamma kurser och om våld i nära relationer i sådana fall skulle kunna ingå i det gemensamma kursutbudet.⁸⁷

Utbildning om mäns våld mot kvinnor inom regionerna

Enligt intervjustudien som genomfördes av Ramboll på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten varierar omfattningen av utbildningsinsatser om mäns våld mot kvinnor även inom och mellan regionerna. Representanter för tre regionala kompetenscentrum beskriver att de erbjuder basutbildningar om våld för anställda i regionens verksamheter. Syftet med utbildningarna är att det ska finnas en bred grundläggande kunskap om våld inom regionernas hälso- och sjukvård. Kunskaperna kan sedan fördjupas genom olika påbyggnadsutbildningar. Respondenter beskriver att det varierar huruvida utbildningar om mäns våld mot kvinnor är obligatoriska eller frivilliga att delta i.⁸⁸

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) undersökte under perioden december 2020-mars 2021 regionernas arbete med utbildning inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer genom telefonintervjuer med nyckelpersoner i respektive region. Undersökningen visade att frågan om utbildning om våld i nära relationer är placerad inom olika förvaltningar såsom hälso- och sjukvårdsstaben, regionala utvecklingsförvaltningen och enheten för folkhälsa inom området kvalitet- och patientsäkerhet. Fem regioner hade vid tiden för undersökningen särskilda kompetenscentrum eller motsvarande för våld i nära relationer. Vidare uppger fem regioner att de har strukturerade planer för hur utbildning ska bedrivas i regionen. I regionerna har man tagit fram en grund för föreläsningar och utbildningar, vilka

---

⁸⁶ Ibid.

⁸⁷ Dialogmöte med företrädare för Yrkesresan 2023-05-05.

⁸⁸ Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten.*

sedan vid behov anpassas efter målgrupp och avsatt tid för utbildningen. I utbildningarna finns alltid, i någon utsträckning, information om särskilt utsatta grupper inkluderat. Det har även gjorts särskilt riktade insatser för verksamheter som har särskilt utsatta grupper som målgrupp. Samtliga regioner använder i någon form den webbaserade introduktionskurs om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer som tagits fram av NCK, Socialstyrelsen och Länsstyrelserna. Det är vanligt att man lagt upp en länk till webbkursen på respektive regions intranät eller kompetensportal. Ibland uppmanas deltagarna att gå webbkursen inför en utbildning eller som ett komplement efter en föreläsning. Flera regioner uppgav i intervjuerna att de minskat antalet utbildningar under covid-19-pandemin, men att de utvecklat arbetet med att nå ut digitalt.⁸⁹

Specialiserad verksamhet för kunskaps- och metodstöd inom området mäns våld mot kvinnor inom regionerna

Några regioner har kompetenscentrum eller motsvarande specialiserad verksamhet för kunskaps- och metodstöd för yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården, till exempel Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer (VKV), Kompetenscentrum mot våld i nära relationer i Region Sörmland samt Akademiskt Primärvårdscentrums enhet inom området våld i nära relationer i Region Stockholm.

VKV utbildar regionens samtliga anställda inom ämnet våld i nära relationer, mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt sexuella övergrepp. De driver utvecklingsprojekt om metoder och samverkan som ska leda till ett bättre bemötande och bättre omhändertagande av patienter utsatta för våld i nära relationer och sexuella övergrepp. VKV tar också fram regionala medicinska riktlinjer inom området samt utbildar studenter vid de högskoleprogram som leder fram till yrken inom vården. Dessutom bedriver VKV forskning med nära anknytning till den kliniska verksamheten samt sprider forskningsresultat.⁹⁰

Kompetenscentrum mot våld i nära relationer, Region Sörmland arbetar stödjande, samverkande, utbildande och utvecklande inom området våld i nära relationer och erbjuder medarbetare i regionen kunskap, stöd och trygghet i att uppmärksamma och agera mot våld i nära relationer. De har tagit fram två basutbildningar baserade på Region Sörmlands vårdprogram för våld i nära relationer som riktar sig till medarbetare i den patientnära verksamheten. Utbildningarna är tänkt som grund för att utveckla eller uppdatera verksamhetsanpassade vårdrutiner.⁹¹

Akademiskt Primärvårdscentrums enhet inom området våld i nära relationer, Region Stockholm utvecklar, genomför och följer upp utbildningar, workshops och handledning samt är ett verksamhetsstöd vid implementering av aktuella riktlinjer. Enheten verkar som expertstöd för hälso-, sjukvård och tandvård inom Stockholms läns landsting, oavsett driftsform. De tar fram evidensbaserad kunskap och arbetar med metodutveckling. De samordnar hälso- och sjukvårdens resurser inom området, arbetar med

---

⁸⁹ NCK (2021) *Kartläggning av regionernas tillhandahållande av baskunskaper inom området våld i nära relationer.*

⁹⁰ [VKV - Valdinarelationer.se.](https://www.vkv.se/)

⁹¹ [Kunskap och utbildning - Samverkanswebben \(regionsormland.se\).](https://www.regionormland.se/)

kommunikation och informationsspridning och samverkar med myndigheter, organisationer, kommuner och regioner.⁹²

Vidare har Karlstads universitet byggt upp Plattform våld Värmland, en webbplats där yrkesverksamma som möter våldsutsatta personer kan hitta information och kontaktuppgifter till resurser i Värmland.⁹³

Tillgång till kunskaps- och metodstöd om mäns våld mot kvinnor genom länsstyrelserna och regionala samverkans- och stödstrukturer

I sin analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin bedömer Statskontoret att det behövs mer satsningar för att se till att den kunskap som finns ska komma till praktisk användning och kan bidra till att förbättra och förändra arbetssätt i verksamheterna. Det är framför allt länsstyrelserna som har i uppdrag att stödja hur arbetet med mäns våld mot kvinnor genomförs i kommuner och regioner. Statskontoret bedömer att länsstyrelserna behöver ge bättre stöd, och att de kan dra nytta av de regionala samverkans- och stödstrukturerna i det arbetet. Statskontoret föreslår att länsstyrelserna fokuserar mer på att stödja kommuner och regioner att använda den kunskap, de arbetssätt och de metoder som finns. Det kan exempelvis handla om att ge handfast stöd till yrkesverksamma inom kommuner och regioner i deras arbete med att införa nya arbetssätt i den ordinarie verksamheten.⁹⁴

Jämställdhetsmyndigheten har haft dialogmöte med länsstyrelsernas nationella samordnare för arbetet mot mäns våld mot kvinnor samt deltagit i en workshop med regionala utvecklingsledare från SKR:s nationella nätverk för kvinnofrid.

Det finns stora skillnader mellan de 21 länen och de 290 kommunerna. Kunskaperna och förutsättningarna för att arbeta mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer varierar.

Enligt länsstyrelsernas nationella samordnare finns det kunskapsluckor gällande våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer såsom våldsutsatta med funktionsnedsättning eller missbruksproblematik samt personer som utsatts för sexuell exploatering. Under de senaste åren har det genomförts utbildningsinsatser och det har skett en förbättring gällande tillgången på baskunskap. Det viktiga är nu att fokusera på vad yrkesverksamma gör med kunskaperna. När det gäller länsstyrelsernas arbete med spridning av kunskap möter de oftast strateger och andra yrkesverksamma som tar emot kunskapshöjande insatser för att föra dem vidare i sina organisationer. I länsstyrelsernas strategiska arbete deltar framför allt personer med samordningsansvar i olika nätverk, men i länsstyrelsernas utbildningar och konferenser deltar även yrkesverksamma som möter målgruppen direkt. Det är dock svårare att nå yrkesverksamma närmast brukare eftersom deras möjligheter att delta i utbildningar och konferenser är begränsade bland annat eftersom det ofta krävs vikarier för dem. En utmaning är stor personalomsättning och demografiska förändringar som påverkar möjligheten till kompetensutveckling. Länsstyrelsen ser att

---

⁹² [Våld i nära relationer \(akademisktprimarvardscentrum.se\)](https://www.akademisktprimarvardscentrum.se).

⁹³ [Plattform våld Värmland | Karlstads universitet \(kau.se\)](https://www.kau.se).

⁹⁴ Statskontoret (2021) *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin. Rapport 2021:3*.

chefer och ledare är nyckelpersoner i arbetet med att möjliggöra för yrkesverksamma närmast brukare att ta del av utbildningsinsatser.⁹⁵

Enligt representanter från RSS saknar många yrkesverksamma kunskaper om prostitution och människohandel, våld mot personer med funktionsnedsättning samt våld mot unga. Det finns även kunskapsluckor gällande kopplingen mellan våld och demenssjukdom. RSS ser behov av såväl grundutbildning som spetskompetens. Förutsättningarna för RSS arbete ser olika ut i länen. De skulle kunna bidra med lägesbilder kring behov av kunskaps- och metodstöd samt ge processtöd och stöd i samverkan på lokal nivå för att bidra till ett mer systematiskt arbete. RSS ser behov av att nationella aktörer som producerar kunskap och metodstöd samordnar sitt arbete mer. En åtgärd skulle kunna vara att samla allt evidensbaserat kunskapsstöd på en webbplats. Det finns generellt många utbildningar, men det som ofta brister är implementeringen. Därför behöver det finnas tillgång till processtöd efter utbildningsinsatser. Implementering är en ledningsfråga och ledningen behöver få utbildning i implementering. Det behöver vara tydligt vilka resultat som förväntas i verksamheten.⁹⁶

Nationella myndigheters och kunskapscentrums utbildningar om mäns våld mot kvinnor

Socialstyrelsen har tagit fram ett utbildningsmaterial om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, vilket innehåller avsnitt om olika gruppers särskilda utsatthet för våld. De lyfter kvinnor i missbruk och beroende, kvinnor med funktionsnedsättning samt äldre kvinnors utsatthet.⁹⁷ Materialet har ersatt tidigare utbildningsmaterial från Socialstyrelsen om våld mot kvinnor i särskilt utsatta livssituationer.⁹⁸

Vidare erbjuder NCK Webbkurs om våld, en introduktionskurs som ger grundläggande kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, men även webbstöd för kommuner, lärosäten och personal inom hälso- och sjukvård samt tandvård. Webbstöden innehåller ämnesguider om särskild utsatthet såsom kvinnor i missbruk, hbtqi-personer, äldre kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning.⁹⁹

Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) erbjuder Webbkurs heder vars syfte är att ge kommuner, stadsdelar och enskilda verksamheter ett verktyg för att erhalla och underhålla en grundkompetens om hedersrelaterat våld och förtryck.¹⁰⁰

---

⁹⁵ Dialogmöte länsstyrelserna 2023-08-31.

⁹⁶ Workshop SKR:s nationella nätverk för kvinnofrid 2022-11-09.

⁹⁷ Socialstyrelsen (2021) *Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck – Ett utbildningsmaterial*.

⁹⁸ Socialstyrelsen (2011) *Sällan sedda – Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning*, Socialstyrelsen (2011) *Skylla sig själv? Utbildningsmaterial om våld mot kvinnor med missbruks- eller beroendeproblematik*, Socialstyrelsen (2013) *Ensam och utsatt. Om våld mot kvinnor med utländsk bakgrund*, Socialstyrelsen (2014) *Blånader och silverhår – Utbildningsmaterial om våld mot äldre kvinnor*.

⁹⁹ [Kunskapsbanken - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](https://www.kunskapsbanken.se).

¹⁰⁰ [Webbkurs Heder - \(hedersfortryck.se\)](https://www.hedersfortryck.se).

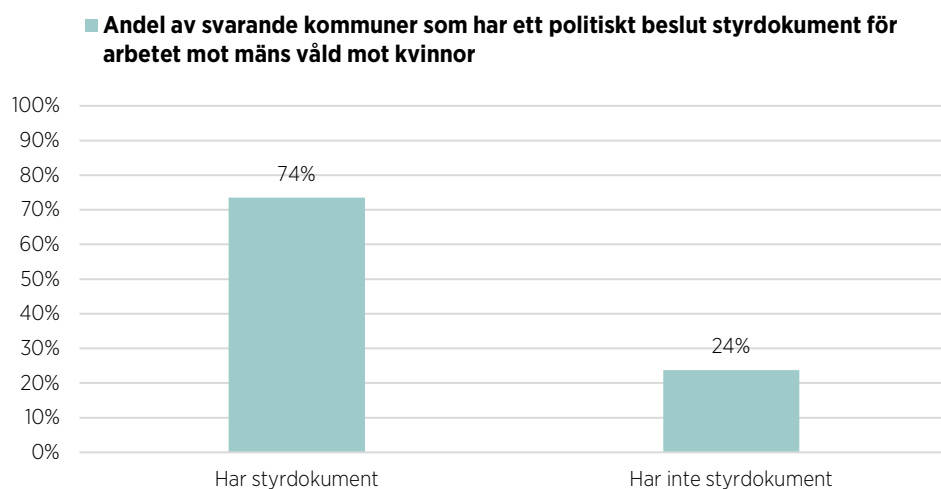
Barnafrid erbjuder ett basprogram om våld mot barn och unga, en utbildning som syftar till att ge kunskap och verktyg för att upptäcka, bemöta och hjälpa barn och unga som varit utsatta för våld och övergrepp.¹⁰¹

Därtill finns olika utbildningar att tillgå via Jämställdhetsmyndighetens hemsida, till exempel webbutbildning om sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel samt olika rapporter, till exempel om skyddade personuppgifter.

Styrning av arbetet mot mäns våld mot kvinnor

Styrdokument för kommunernas arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

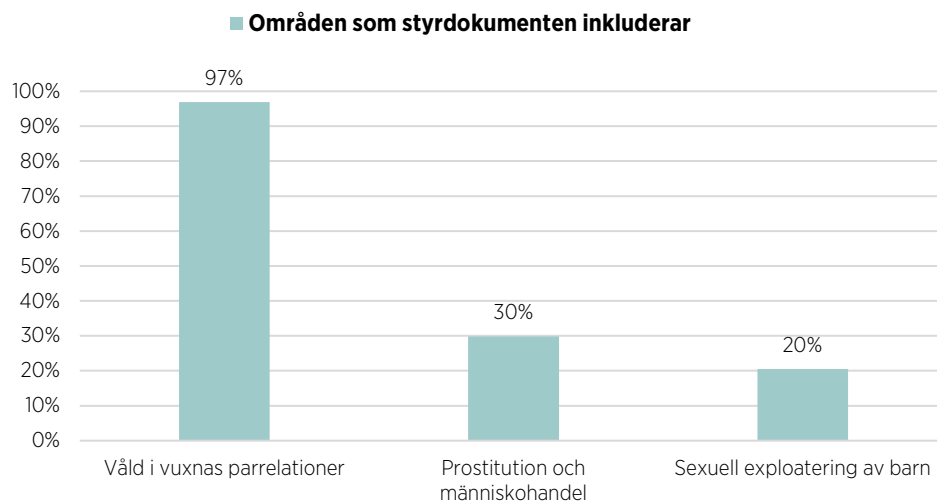
I den nationella enkät som skickades ut till samtliga kommuner i Sverige ställdes frågan om kommunen har ett eller flera aktuella och politiskt beslutade styrdokument¹⁰² för arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relation. Av de som besvarade enkäten uppgav 74 procent (161 kommuner) att de har styrdokument, medan 24 procent (52 kommuner) uppgav att det inte har något sådant dokument.

156 av de 161 kommunerna som svarade ja på frågan om de har styrdokument angav att deras styrdokument inkluderar våld i vuxnas parrelationer, medan endast 48 respektive 33 kommuners styrdokument inkluderar prostitution och människohandel för sexuella ändamål respektive sexuell exploatering av barn. Kommunerna fick även svara på vilka preventionsnivåer deras styrdokument inkluderar. Av de kommuner som uppgav att de hade styrdokument för arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor uppgav 91 procent (146 kommuner) arbete med våldsutsatta, 83 procent (133 kommuner) arbete med våldsutövare, 56 procent (90 kommuner) arbete med grupper i risk för att utsättas för eller utöva våld och 61 procent (99 kommuner) arbete med breda grupper i befolkningen oavsett risk.

¹⁰¹ [Basprogram om våld mot barn och unga – Barnafrid.](#)

¹⁰² Här avses ett styrdokument som anger ramar för vad som är beslutat i kommunen och fungerar bindande för arbetet. Styrdokumentet kan uteslutande röra området mäns våld mot kvinnor alternativt inkludera området mäns våld mot kvinnor, som ett delområde exempelvis i plan för jämställdhet, folkhälsa, social hållbarhet etcetera.

Vidare framkommer att de kommuner som har styrdokument för arbetet mot mäns våld mot kvinnor i betydligt högre grad erbjuder sina medarbetare olika typer av kunskaps- och metodstöd jämfört med de kommuner som saknar styrdokument. Omkring 80 procent av de kommuner som har styrdokument erbjuder medarbetarna kunskaps- och metodstöd jämfört med cirka 20 procent av de kommuner som saknar styrdokument.

Rutiner vid indikation på våldsutsatthet inom kommunernas olika verksamhetsområden

Socialtjänsten ska inom ramen för olika verksamheter ha aktuella skriftliga rutiner vid indikation på våldsutsatthet. Andelen kommuner som har skriftliga rutiner vid indikation på att en vuxen utsatts för våld i nära relationer varierar beroende på vilka av socialtjänstens verksamhetsområden som avses. När det gäller verksamheter för exempelvis äldre och personer med funktionsnedsättningar har relativt få kommuner, enligt resultatet i Socialstyrelsens enkät för öppna jämförelser inom området våld i nära relationer, aktuella skriftliga rutiner.¹⁰³

¹⁰³ [Öppna jämförelser av våld i nära relationer - Socialstyrelsen](#)

Andel kommuner som har en aktuell rutin vid indikation på att en vuxen utsatts för våld av närstående (procent).

Verksamhetsområde	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ekonomiskt bistånd	52	59	59	58	55	63	58
Missbruks- och beroendevården	50	55	55	60	52	63	59
Socialpsykiatri	41	48	47	52	43	51	49
Barn och unga	50	53	58	53	59	61	59
LSS-barn	40	43	46	47	38	45	46
LSS-vuxen	40	43	46	48	38	44	46
Äldreomsorg	37	43	44	50	40	44	45
Våld i nära relationer-vuxen	53	57	57	63	56	68	62

Styrdokument för regionernas arbete mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Enligt den information som finns att tillgå via NCK:s webbaserade kunskapsbank har samtliga 21 regioner någon form av styrdokument (såsom riktlinjer, vårdprogram, rutiner och handlingsplaner) för hälso- och sjukvårdens arbete inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det finns även ofta lokala rutiner ute i de olika verksamheterna. 13 av 21 regioner har styrdokument som uppdaterats på 2020-talet, varav endast 6 regioner har styrdokument som är uppdaterade med hänvisningar till Socialstyrelsens nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (HSLF-FS 2022:39), som trädde i kraft den 1 november 2022 och ersatte Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4).¹⁰⁴

13 av 21 regioner har styrdokument som inkluderar/omnämner våldsutsatthet och särskilt utsatta livssituationer i någon form.¹⁰⁵ Ekonomisk utsatthet eller utsatthet med anledning av tillhörighet till minoritetsgrupp, så som romer eller samer, omnämns inte i något av styrdokumenterna. I de allra flesta fall är skrivningarna av generell karaktär i form av kortare beskrivningar och punktlister över situationer eller omständigheter där risk för våldsutsatthet är högre och där särskilda behov bör beaktas. I några regioner finns dock exempel på rekommendationer om att använda särskilda tillvägagångssätt i arbetet med att ställa frågor om våld i nära relation. Det hänvisas till exempel till REAGERA-S, ett självskattningsformulär om våld mot äldre, som utvecklats inom Linköpings universitet samt till olika bildstöd.

---

¹⁰⁴ [Vårdprogram i regionerna - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#)

¹⁰⁵ Ibid.

Övriga resultat

Behov av utbildning för målgruppen personer med funktionsnedsättning

I intervjustudien beskriver yrkesverksamma som arbetar nära brukare med funktionsnedsättning att en utmaning i arbetet med att upptäcka våld är att brukarna saknar kunskap om vad våld är och vilka rättigheter de har.

”Vår målgrupp är inte införstådd med vad som är okej och inte. Man har träffat på många som är dåligt behandlade, lever i dåliga relationer, men de är inte medvetna om det... Man försöker framföra att det inte är okej att bli utsatt. Vi bygger relationer med våra kunder.”

Yrkesverksam närmast brukare med funktionsnedsättning

Några strategier beskriver att det kan vara svårt för brukare att veta var gränserna går, vilka handlingar som utgör våld. De beskriver även att denna utmaning kan vara kopplad till problematiska beroendeförhållande gentemot vårdnadshavare eller goda män. Flera respondenter anser att målgruppen skulle behöva utbildning för att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. De beskriver att det våldsförebyggande programmet Viktig intressant person (VIP) fungerar väl som en dubbel kunskaps- och höjande insats, både för yrkesverksamma och brukare.¹⁰⁶

VIP är ett strukturerat målgruppsanpassat utbildningsprogram med pedagogisk inriktning som utgår från Ersta värdpunktens och Föreningen Bojens stödprogram och har tillkommit med medel från Allmänna arvsfonden i projektet Utvecklingscentrum Dubbelt Utsatt, Bräcke diakoni. Den 1 maj 2015 tog vård- och omsorgsförvaltningen i Eskilstuna kommun över programmet och ansvaret för att utbilda nya VIP-gruppledare nationellt. Programmet har fått spridning i flera kommuner över landet.¹⁰⁷

Insatsen utgör en arbetsmetod som har utvecklats för att hjälpa personer med intellektuella funktionsnedsättningar. Målgruppen för insatsen är kvinnor och män som har insatser med stöd av Socialtjänstlagen (SoL) eller Lagen om stöd och service (LSS). Syftet med VIP-insatsen är att minska våldsattheten för denna grupp genom att ge dem det stöd de behöver och har rätt till.

Programmet har utvärderats av Mälardalens universitet. Den sammantagna bedömningen av utvärderingen är att programmet skapat en positiv utveckling för deltagarna.¹⁰⁸

---

¹⁰⁶ Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten*

¹⁰⁷ [Vip-programmet - Eskilstuna kommun](#)

¹⁰⁸ Mälardalens högskola (2019) *Viktig Intressant Person (VIP) i användning - En resultatutvärdering med programteoretisk ansats*

ANALYS OCH SLUTSATSER

Här analyseras resultaten från dokumentstudier, intervjustudie, enkätundersökning och dialogmöten. En övergripande slutsats är att kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer varierar mycket, både mellan medarbetare och verksamheter men även mellan olika verksamhetsområden samt över landet. Variationerna blir särskilt tydliga i jämförelse mellan olika våldsområden och våldstyper. Kunskapsluckorna och utbildningsbehoven förefaller vara som störst när det gäller våldsutsatthet i kombination med annan särskild utsatthet.

Identifierade kunskapsluckor och utbildningsbehov

Av intervjustudie och dialogmöten framkommer att yrkesverksammas kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer varierar, men att det finns behov av såväl grundläggande som fördjupande utbildning inom området. Grundläggande utbildning bör handla om vad våld är, olika typer av våld, våldets omfattning, hur yrkesverksamma kan ställa frågor om våld och hur de bör agera vid upptäckt av våldsutsatthet. Något som blir tydligt är att flera av de kunskapsluckor som identifierats gäller våld mot människor i särskilt utsatta livssituationer. En av de största kunskapsluckorna handlar till exempel om våld mot äldre kvinnor. Det finns även stora kunskapsluckor gällande romska och samiska flickors och kvinnors våldsutsatthet samt om hbtqi-personers våldsutsatthet. En annan kunskapslucka rör yrkesverksammas förmåga att se hur olika särskilda utsattheter kan samspela och påverka en våldsutsatt individs situation, vilket medför svårigheter att erbjuda rätt stödinsatser. Yrkesverksamma behöver i större utsträckning inta ett intersektionellt perspektiv. I de intervjuer och dialogmöten som genomförts framkommer att det finns kunskapsluckor och utbildningsbehov gällande samtliga utsatta livssituationer som inkluderats i uppdraget.

Detta resultat överensstämmer väl med resultatet från enkätundersökningen som visar att kommuner i låg utsträckning erbjuder kunskaps- och metodstöd med fokus på våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer såsom hbtqi-personer, kvinnor i minoritetsgrupper, äldre kvinnor, kvinnor med funktionsnedsättning och kvinnor i missbruk eller beroende. Dessutom visar enkätresultatet att medarbetare inom verksamhetsområdena socialpsykiatri, funktionshinderverksamhet och äldreomsorg erbjuds kunskaps- och metodstöd om mäns våld mot kvinnor i lägre utsträckning än medarbetare inom individ- och familjeomsorg. Likaså har endast knappt 50 kommuner i Sverige en samlad plan för kunskaps- och metodstöd inom området mäns våld mot kvinnor inklusive våld i nära relationer för personal som utför insatser inom äldreomsorg, funktionshinder och socialpsykiatri.

Det verkar således finnas en koppling mellan identifierade kunskapsluckor om våld mot människor i särskilt utsatta livssituationer och omständigheten att kommuner i låg utsträckning har en plan för och erbjuder kunskaps- och metodstöd om särskild utsatthet för yrkesverksamma inom exempelvis äldreomsorg och funktionshinderverksamhet.

Därtill har de flesta kommuner behov av kunskaps- och metodstöd för det förebyggande arbetet. Det finns även behov av att brukare själva får kunskaper om vad våld är och att normaliseringen av uttryck för våld i olika former ifrågasätts.

Betydelsen av styrdokument

En aspekt som tydligt framkommer i enkätundersökningen är betydelsen av att en kommun har styrdokument för arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Omkring 80 procent av de 161 kommuner som har sådana styrdokument erbjuder medarbetarna kunskaps- och metodstöd om mäns våld mot kvinnor jämfört med cirka 20 procent av de kommuner som saknar styrdokument. Att ha politiskt beslutade styrdokument för arbetet mot mäns våld mot kvinnor verkar således vara av stor betydelse för att säkerställa att kommunernas medarbetare erbjuds kunskaps- och metodstöd inom området.

Utifrån denna slutsats är det positivt att samtliga 21 regioner har någon form av styrdokument för hälso- och sjukvårdens arbete inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det hade dock varit önskvärt att fler regioner inkluderade våldsutsatthet och särskilt utsatta livssituationer i sina styrdokument samt att fler regioner hade strukturerade planer för hur utbildning ska bedrivas. Sammantaget bör kommuner och regioner i högre utsträckning inkludera samtliga våldstyper och våldsområden samt särskild utsatthet i styrdokument för arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Betydelsen av specialiserad verksamhet

Vidare är det betydelsefullt att kommuner bedriver specialiserad verksamhet som erbjuder kunskaps- och metodstöd till sina medarbetare inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Detta påverkar *hur många* som får utbildning, *vilka* som får utbildning och *vad* de utbildas om.

De kommuner som bedriver specialiserad verksamhet erbjuder i högre grad än de som inte bedriver specialiserad verksamhet *samtliga typer av kunskaps- och metodstöd* (basutbildning, fortbildning, handledning och metodstöd) till sina medarbetare.

De kommuner som bedriver specialiserad verksamhet erbjuder också i betydligt högre grad kunskaps- och metodstöd inom *samtliga verksamhetsområden* jämfört med de som inte bedriver specialiserad verksamhet. Inom exempelvis äldreomsorg, funktionshinderverksamhet, förskola och skola erbjuder dubbelt så många kommuner kunskaps- och metodstöd bland de som bedriver specialiserad verksamhet jämfört med de kommuner som inte erbjuder specialiserad verksamhet.

Jämförelserna visar även att kommuner som bedriver specialiserad verksamhet i betydligt högre grad än de som inte bedriver sådan verksamhet erbjuder kunskaps- och metodstöd inom *samtliga våldsområden*. Skillnaderna är särskilt stora när det gäller kunskaps- och metodstöd om särskild utsatthet. Bland de kommuner som bedriver specialiserad verksamhet erbjuder ungefär dubbelt så många kunskaps- och metodstöd om våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer jämfört med de kommuner som inte bedriver specialiserad verksamhet.

Det kan vara en utmaning för mindre kommuner att bedriva specialiserad verksamhet. Vi ser goda exempel på kommuner som gått samman och bildat gemensamma kompetenscentrum mot våld.

Endast ett fåtal regioner har kompetenscentrum eller motsvarande specialiserad verksamhet för kunskaps- och metodstöd för yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården. Enligt NCK:s undersökning från 2021 har även få regioner strukturerade planer för utbildning. Det är Jämställdhetsmyndighetens bedömning att förekomsten av specialiserad

verksamhet för kunskaps- och metodstöd är av vikt även för regionernas kompetensförsörjning inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Slutsatsen är således att förekomsten av specialiserad verksamhet för kunskaps- och metodstöd är en framgångsfaktor för att fler medarbetare ska erbjudas utbildning om samtliga områden inom mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Behov av ett långsiktigt arbete

Utbildning för kommuners och regioners medarbetare

I rapportens bakgrundskapitel beskrivs att kommuner och regioner de kommande tio åren kommer ha stora utmaningar att hitta personal med rätt kompetens inom vård- och omsorg. Av såväl intervjustudien som enkätstudien framgår också att personal inom äldreomsorg, funktionshinderverksamhet och socialpsykiatri i relativt låg utsträckning erbjuds utbildning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Kommuner och regioner behöver erbjuda fler medarbetare utbildning och metodstöd om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Utifrån intervjustudiens resultat finns fördelar med att grundläggande utbildning om mäns våld mot kvinnor är obligatorisk för samtliga medarbetare på en arbetsplats, i en kommun eller region.

Utbildningar och stödmaterial behöver också i större utsträckning omfatta fler särskilt utsatta livssituationer. Kommuner och regioner bör beakta relevanta civilsamhällesorganisationers erfarenheter och kunskaper om våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer.

Vidare behöver utbildningsinsatser utformas på ett sätt som gör att de passar in i verksamheternas ordinarie struktur, de bör anpassas efter de yrkesverksammas dagliga arbete och de målgrupper av brukare som de arbetar med. Medarbetarna behöver kunna relatera utbildningsmaterialet till det egna verksamhetsområdet för att kunna omsätta det till praktik. Teoretiska utbildningar bör därför kombineras med praktiska och reflekterande övningar. För att kunskaperna ska hållas levande krävs att man efter genomförd utbildning följer upp med återkommande samtal och workshops på arbetsplatsen. Medarbetare behöver även stöd och handledning. Vad gäller konsultativt stöd så vänder sig NCK:s tre stödlinjer även till yrkesverksamma.

Merparten av landets kommuner har anslutit sig till Yrkesresan – ett koncept för introduktion och kompetensutveckling för socialtjänstens medarbetare. Då Yrkesresan når ut mycket brett borde samtliga fem yrkesresor innehålla utbildningsmoment om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Rutiner för arbetet mot mäns våld mot kvinnor

Kunskaper från utbildningar behöver knytas till lokala, uppdaterade, tydliga och enkla rutiner för arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Trots kravet i Socialstyrelsens föreskrifter har endast omkring hälften av landets kommuner aktuella rutiner vid indikation på att en vuxen utsatts för våld i nära relationer inom verksamhetsområden där personalen möter människor i särskilt utsatta livssituationer såsom äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Det är av vikt att fler kommuner tar fram aktuella rutiner för detta arbete.

Tillsyn inom området mäns våld mot kvinnor

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är en viktig aktör som granskar att vården och omsorgen följer lagar och regler för att patienter och brukare ska få insatser som är säkra

och av god kvalitet. IVO har ett brett uppdrag och behöver göra många och omfattande prioriteringar. Tillsynen bedrivs utifrån ett riskbaserat perspektiv där fokus ligger på de största riskerna och bristerna i vården och omsorgen.

När det gäller äldreomsorgen har IVO genomfört en nationell tillsyn av verksamheter i kommunal regi, av den kommunala hälso- och sjukvården. Enligt resultatet redovisades tydliga brister i vården av patienter på särskilda boenden för äldre (SÄBO).¹⁰⁹ Denna tillsyn inkluderade inte området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. IVO har dock ett regeringsuppdrag att genomföra förstärkt och utvecklad tillsyn inom området mäns våld mot kvinnor, vilket ska slutrapporteras i april 2024.¹¹⁰ Vi menar att det vore av stort intresse om tillsyn kunde genomföras med fokus på äldreomsorgen samt inkludera området mäns våld mot kvinnor.

Chefers kunskap, engagemang och ansvar

Chefers kunskap och engagemang är en framgångsfaktor när det gäller implementering av arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Chefer behöver mer kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för att kunna ta ansvar för att medarbetare får utbildning och stöd. Förutom att erbjuda utbildning och tillhandahålla stöd, måste chefer även se till att medarbetare ges tid och utrymme att genomföra utbildningar och ta del av stöd. Det är viktigt att de utvärderar och följer upp, inte bara hur många som tar del av utbildningar utan även vilka effekter utbildningsinsatser har. Chefer behöver även säkerställa att medarbetarna följer aktuella rutiner.

Utbildning på flera nivåer

Mot bakgrund av vad som framkommit gällande kunskapsluckor och utbildningsbehov samt tillgång till utbildning och förutsättningar för kompetensförsörjning kan det inte anses tillräckligt att enbart arbetsgivare, såsom kommuner och regioner, erbjuder sina medarbetare kunskaps- och metodstöd om mäns våld mot kvinnor. Yrkesverksamma behöver även få med sig grundläggande kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer från sin grundutbildning inom vård- och omsorgsområdet. Kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer bör således ingå i grundutbildningar på gymnasieskolan och Komvux samt i Yrkehögskolans utbildningar inom området hälso- och sjukvård samt socialt arbete. Därefter bör arbetsgivare inkludera kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i såväl arbetsplatsintroduktion som i kontinuerlig kompetensutveckling, anpassad till medarbetarnas yrkesroll och den målgrupp av brukare som de möter.

Statligt stöd till kommuner och regioner

Arbete som kommuner och regioner behöver göra inom området mäns våld mot kvinnor som att tillhandahålla utbildning, ta fram rutiner samt implementera arbetet i ordinarie verksamhet, har under det senaste decenniet i hög utsträckning möjliggjorts av

---

¹⁰⁹ Inspektionen för vård och omsorg (2022) *Tillsyn av medicinsk vård och behandling vid särskilda boenden för äldre*.

¹¹⁰ A2021/01714

statsbidrag. Socialstyrelsen hanterade bidraget fram till 2022.¹¹¹ Dessa medel användes ofta för att förstärka arbetet med en samordnare inom området. Utredningen visar ett fortsatt stort utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor, den visar att rutiner inte finns på plats eller är kända och att arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer inte är implementerat och en del av ordinarie verksamhet. Arbetet behöver prioriteras men det finns en uppenbar risk att så inte sker i kommuners och regioners verksamhet då det statliga stödet uteblivit från 2023.

---

¹¹¹ S2011/11337/FST, S2014/8440/FST, S2016/00633/FST (delvis), S2020/01591/SOF (delvis).

FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER

Utifrån slutsatserna som presenterats ovan ser Jämställdhetsmyndigheten ett behov av fördjupade kartläggningar gällande våldsutsatta i särskilt utsatta livssituationer. Det är därför mycket positivt att myndigheten fått nya uppdrag från regeringen att bland annat kartlägga kunskap om våldsutsatthet bland äldre personer samt hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer. Nedan presenteras ett antal förslag på åtgärder för att tillgodose de kunskapsluckor och utbildningsbehov som identifierats i den här undersökningen. Åtgärderna syftar till att yrkesverksamma ska ha likvärdiga kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer och i förlängningen att våldsutsatta ska få ett likvärdigt bemötande oavsett var de bor.

Jämställdhetsmyndighetens förslag

Vi föreslår att följande myndigheter får nya uppdrag eller förstärkta resurser:

Skolverket

- I samverkan med Jämställdhetsmyndigheten, se över möjligheten att inkludera kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i relevanta grundutbildningar inom gymnasieskolan och Komvux, med särskilt fokus på vård och omsorg.

Myndigheten för yrkeshögskolan

- I samverkan med Jämställdhetsmyndigheten, se över de befintliga föreskrifterna för tandsköterska, stödpedagog inom funktionshinderområdet, socialpedagog och specialistundersköterska inom vård och omsorg av äldre, i syfte att inkludera kunskaper om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.
- Fördela riktade statsbidrag i syfte att stimulera kursutbud om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer inom yrkeshögskolorna.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK)

- Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag att tillsammans med NCK komplettera webbstödet för lärosäten, för att anpassa det till fler utbildningsanordnare.
- Kvinnofridslinjen, vid NCK, ges förutsättningar att i högre utsträckning ha möjlighet att möta både yrkesverksamma och våldsutsattas behov av stöd.

REFERENSLISTA

- Akademiskt primärvårdscentrum Region Stockholm, [Våld i nära relationer \(akademisktprimarvardscentrum.se\)](#) (hämtad 2023-08-23)
- Barnafrid [Basprogram om våld mot barn och unga – Barnafrid/](#) (hämtad 2023-09-11)
- Burman, Monica (2021) *Våld mot samiska kvinnor: Kartläggning och analys av kunskapsläget och behovet av insatser*
- Centrum mot våld i Jämtlands län [Centrum Mot Våld – Jämtlands Län \(centrummotvald.se\)](#) (hämtad 2023-08-28)
- Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, 2011 Istanbul, Turkiet
- GREVIO/Inf (2018)15, Bilaga 1, *Förteckning över GREVIO:s synpunkter och förslag*
- Göteborgs Stads kompetenscentrum våld i nära relationer [Göteborgs Stads kompetenscentrum våld i nära relationer - Valdinararelationer.se](#) (hämtad 2023-08-28)
- Inspektionen för vård och omsorg (2022) *Tillsyn av medicinsk vård och behandling vid särskilda boenden för äldre*
- Jämställdhetsmyndigheten (2023) *Steg framåt och nya utmaningar – resultatrapporten 2023*
- Jämställdhetsmyndigheten och Länsstyrelserna (2023) *Huvudrapport – Kartläggning av kommuners arbete mot mäns våld mot kvinnor samt bilaga korstabuleringar*
- Karlstads universitet [Plattform våld Värmland | Karlstads universitet \(kau.se\)](#) (hämtad 2023-08-21)
- Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen)
- Myndigheten för Yrkeshögskolan, [Gällande föreskrifter och allmänna råd - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](#) (hämtad 2023-05-15)
- Myndigheten för Yrkeshögskolan, [Nationellt likvärdigt innehåll - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](#) (hämtad 2023-08-28)
- Myndigheten för Yrkeshögskolan [Utbildningsanordnare - Myndigheten för yrkeshögskolan \(myh.se\)](#) (hämtad 2023-08-28)
- Malmö Stad [Kompetenscentrum mot våld i nära relationer - Malmö stad \(malmo.se\)](#) (hämtad 2023-08-28)
- Myndigheten för delaktighet (2023) *Att förebygga och bekämpa våld mot personer med funktionsnedsättning – Samhällets kunskap, åtgärder och insatser*
- Mälardalens högskola (2019) *Viktig Intressant Person (VIP) i användning - En resultatutvärdering med programteoretisk ansats*
- Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK) [Kunskapsbanken - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#) (hämtad 2023-08-18)
- Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK) [Vårdprogram i regionerna - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#) (hämtad 2023-04-28)
- Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck, [Webbkurs Heder - \(hedersfortryck.se\)](#) (hämtad 2023-09-22)
- Ramboll Management Consulting (2023) *Intervjustudie om kunskapsluckor och utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor. Underlagsstudie på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten*
- Regeringens proposition 2020/21:175, *Stärkt kompetens i vård och omsorg – reglering av undersköterskeyrket*
- Regeringskansliet (2021) *Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, 2021–2023*
- Region Sörmland, [Kunskap och utbildning - Samverkanswebben \(regionsormland.se\)](#) (hämtad 2023-08-23)
- Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Jämställdhetsmyndigheten, A2021/02396, A2021/02318 (delvis), A2022/00843
- Regleringsbrev för budgetåret 2023 avseende Jämställdhetsmyndigheten A2022/01653, A2022/01607 (delvis)

SCB (2022) *Vilka utbildningar ger jobb? Arbetskraftsbarometern 2022*

Skolverket, [Program - Vård- och omsorgsprogrammet \(Gymnasieskolan\) - Skolverket](#) (hämtad 2023-03-16)

SKR (2022) *Välfärdens kompetensförsörjning. Personalprognos 2021–2023 och hur välfärden kan möta kompetensutmaningen*

SKR, [Yrkesresan | SKR](#) (hämtad 2023-08-14)

Socialstyrelsen (2019) *Redovisning av uppdrag att genomföra utbildningsinsatser för socialtjänstens personal om våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor*

Socialstyrelsen (2022) *Redovisning av Äldreomsorgslyftet 2021* (S2020/05025/SOF, S2021/00338)

Socialstyrelsen (2021) *Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck – Ett utbildningsmaterial*

Socialstyrelsen, [Öppna jämförelser av våld i nära relationer - Socialstyrelsen](#) (hämtad 2023-08-16)

Stadsmissionens Yrkehögskola, [Våld i nära relationer | Stadsmissionens Skolstiftelse \(grillska.se\)](#) (hämtad 2023-08-28)

Statskontoret (2021) *Mäns våld mot kvinnor. En analys av myndigheternas arbete med den nationella strategin*. Rapport 2021:3

Umeå universitet, [Våld mot samiska kvinnor \(umu.se\)](#) (hämtad 2023-09-12)

[Vip-programmet - Eskilstuna kommun](#) (hämtad 2023-09-11)

Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer (VKV), [VKV - Valdinararelationer.se](#) (hämtad 2023-08-23)

Yrkehögskolan, [Hitta utbildning - Yrkehögskolan \(yrkeshogskolan.se\)](#) (hämtad 2023-08-28)

Dialogmöten, intervjuer och workshop

Forshaga yrkehögskola 2023-05-09

Föreningen Stödnätet 2023-03-29

Kvinnojouren Piilopirtti 2023-03-15

Länsstyrelserna 2023-08-31

MeeToo Sweden och Föreningen Metoo-uppropen 2022-11-17

Metoo-uppropen: #utanskyddsnät, #intedinhora, #slådvörattill, #slutvillkorat 2022-11-17

Myndigheten för yrkehögskolan 2023-06-02

Qjouren 2023-05-03

RFSL Stödmottagning 2023-03-23

Romska och Resande Kvinnors jour 2023-03-08

SKR:s nationella nätverk för kvinnofrid 2022-11-09

Skolverket 2023-05-03

Stadsmissionens yrkehögskola 2023-05-03

Vårdyrkehögskolan 2023-05-04

Yrkesresan (SKR och RSS) 2023-05-05

Jämställdhetsmyndigheten | Box 73, 42422 Angered | Besöksadress: Angereds torg 9
031-3929000 | info@jamstalldhetsmyndigheten.se | www.jamstalldhetsmyndigheten.se